50 години вестник "ЕХО"

Здраве и късмет през 2009

ЕХО

Брой 1 (1837) Година XLXI, ISSN-0205-0943 Януари 2009 Цена 0.60 лв.

ТУРИСТИЧЕСКИЯТ ВЕСТНИК Издание на БТС

НЕ ЧАКАЙТЕ ЕХОТО, АБОНИРАЙТЕ СЕ ЗА В. "ЕХО" ! КАТ. № 255

КАЛЕНДАРЕН ПЛАН НА БТС

Януари-март

Национални прояви

Национални тържества, посветени на 146 г. от рождението на Алеко Константинов - януари, цялата страна, БТС, ТД

Прояви, посветени на 3 март, март, цялата страна, БТС, ТД

50 години в. "Ехо" - януари-декември, цялата страна, БТС и редакцията на вестника

Инициативи във връзка с 43-ата годишнина на движението "Опознай България - 100 НТО" - цялата страна, РОО, БТС, ТД

Поход "По пътя на безсмъртието на Апостола", 10 февруари, Ловеч-Кръкрина, БТС, ТД "Стратеш" - Ловеч

Републиканско първенство по ски-рали за купа "Пампорово" - януари, хижа "Студенец", БТС, ТД "Карлък" - Смолян

Зимни спортно-туристически празници - януари-март, по места, БТС, ТД

Нац. преглед на зимния туризъм за наградите на УС, март, УЦ "Мальовица", БТС, ТД

Традиционен поход с изкачване на връх Мусала, 30. 01-02.02, Рила, ТД "Приста", Русе

39-и зимен пешеходен лъчов поход "Шипка 2009 г." - 28.02-3 март, Ст. планина, ТД "Приста", Русе

Нощно традиционно спускане със ски от Черни връх до х. "Кумата", 28 март, Витоша, БТС, ТД "Черни връх" - София

Учебен център "Мальовица"

Пети национален преглед "Оцеляване в зимни условия", 19-22 февруари, УЦ "Мальовица", БТС, ТД "Черноморски простори", Варна

Туристически скиатлон "Студенец 2009" - март, Пампорово – х. Студенец, БТС, ТД "Карлък", Смолян

Ски-техника - начално обучение - 2-7 февруари, УЦ "Мальовица", БТС

Стажант-планински спасители - зимен профил, 8-14 февруари, УЦ "Мальовица", ПСС, БТС

Планински спасители - зимен профил - 16-22 февруари, УЦ "Мальовица", ПСС, БТС

Ски-техника – усъвършенстване - 28.02-07.03, УЦ "Мальовица", БТС

Държавно първенство – ски-алпинизъм – март, УЦ "Мальовица, БФКА

Републикански зимен технически преглед на ПСС - 20-21 март, УЦ "Мальовица", ПСС

Планински водачи - зимен профил - 22-31 март, УЦ "Мальовица", БТС

По-значими прояви на туристическите дружества

Регионално състезание по ски-рали, януари, хижа "Чумерна", ТД "Чумерна", Елена

Зимен туристически поход в Пирин - януари, Разлог, м. Бетолоро - х. "Яворов", ТД "Пирин", Разлог

Зимно изкачване на в. "Мусала", януари, Рила, ТД "Рилски турист", Самоков

Зимен спортно-туристически празник в м. Кулиното, януари-февруари, Пирин, ТД "Пирин", Разлог

Поход "По стъпките на Левски", февруари, с. Голям Извор-Гложенски манастир- Тетевен, ТД "Вежен", Тетевен

Равносметката

Венцислав Удев, Изпълнителен секретар на БТС

Драги читатели на вестник "Ехо", Драги туристи, колеги,

Измина още една ползотворна година от 113-годишната история на Българския туристически съюз. Година на реални промени в многообразната дейност на организацията ни, увеличаване броя на нейните членове, приемане в редиците ни на нови туристически дружества и увеличаващ се брой на читателите на вестника ни.

Ръководството на Съюза в лицето на неговия Управителен съвет, Инспектората на БТС, помощните комисии и щатния апарат положиха немалко усилия главно по издигане авторитета на БТС като национална неправителствена и неполитическа организация, определяща се като основен фактор в практикуването на социалния туризъм в Република България и най-вече привличане на колкото се може повече млади хора да опознаят България, да обикнат нейната прекрасна природа.

Изпускайки влака на прехода, който едва не ни заличи, положихме големи усилия да променим законовата уредба, определяща полагащото ни се място в обществения живот както по отношение на водещата ни роля в областта на социалния туризъм, неговото финансиране, също така и участието ни в държавни, областни и общински структури.

Именно през 2008 година нашите усилия в законодателната дейност се увенчаха с успех, публикуваха се промените в Закона за физическото възпитание и спорта, където се узакони дейността на туристическите дружества, структурата им, финансирането и членството им в национална спортна организация.

Сериозни усилия се вложиха в подготовката и приемането на друг важен за нас закон – Закона за туризма. Независимо че неговата подготовка, публикуване и най-вече приложението му се проточиха доста дълго време, за БТС и за дружествата му този закон е своеобразна победа. След дълги дискусии и доказване на автентичността и особеността на нашите планински домове – хижите, успяхме да наложим и изготвим специална Наредба за категоризиране на туристическите хижи в България. Вследствие на това именно през 2008 г. започна категоризацията на туристическата база на БТС.

С какво по-конкретно можем да се поздравим?

Управляваме най-популярното и масово движение на България, станало хит сред младите хора – движението "Опознай България – 100 национални туристически обекта".

От обновяването му през 2003 г. до този момент 27 000 българи са се сдобили с книжки, на които се поставят печатите от съответните обекти.

Най-вече с това движение Българският туристически съюз привлича все повече привърженици, става търсен партньор от много краища на страната за допълнително включване в списъка на обекти, национално значими за България.

Движение "10-те планински първенци" – ново предизвикателство за любителите на екстремните преживявания.

Продължава на стр 2

50 години вестник „Ехо"

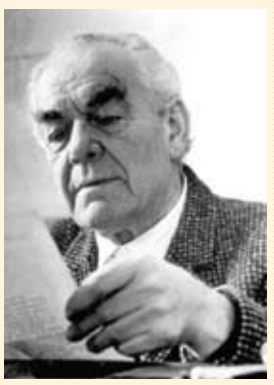

Първият главен редактор на вестник "Ехо" е писателят Лально Маринов (Ламар). На 1 януари 2009 г. се навършиха 101 г. от рождението му, а на 15 януари 1959 г. се появява първият брой на в."Ехо" и навлизаме в неговия 50-годишен юбилей. Освен тържествата, посветени на юбилея, ще отбележим събитието и с редица ретроспективни материали, които показват, че целите и идеалите на движението продължават през годините, отразявани чрез страниците на любимия за поколения туристи вестник. Надяваме се и на читателската съпричастност, като публикуваме изпратени от вас впечатления и спомени, свързани със списването и издаването на в."Ехо".

Спомени от заклинания

Ламар: „Поздравете всички от мен"

(В болничната стая поетесата Нели Дечева записва последните думи на поета, които звучат като завещание на големия творец)

Продълж. на стр.2

ВЕРИГА МАГАЗИНИ ЗА МОБИЛНИ ТЕЛЕКОМУНИКАЦИИ

Global Net solutions

50 години вестник „ЕХО“

Спомени от заклинания

Продълж. от стр. 1

Ламар: ”Поздравете всички от мен„ (В болничната стая поетесата Нели Дечева записва последните думи на поета, които звучат като завещание на големия творец)

Йордан ЯНЕВ

Ламар, това чудо на природата, беше природен човек. Сутрин той хлопваше вратата на драгалевската си къща и поемаше към планинските пътеки. Планината го приемаше. Той познаваше дърветата, птиците, горските животни и загадъчното мълчание на речните камъни. И умееше да разчита скалните знаци, да се вслушва в ехото на дълбоки пещери и да пие изворна вода. Виждам го в утрото. Изправил ръст като едър дъб, с клони, протегнати към разсъмването, той върви в светлината на зората и докато се обърне да поздрави слънцето, пада залезът. Ще прекрачи в нощта, за да потърси отново зората.

Срещнах го за първи път във Велико Търново

Видях го в миговете на славеевото утро. Беше време, когато черешите цъфтяха. Въздухът беше изпълнен с аромат на мед. Пролетта си отиваше и в девствения миг на ранното лято над зелената премяна на Света гора и Царевец избухваха славеевите песни. Такова чудо няма никъде по света. Долу, в подножието на града, в призрачна пелена се будеше Янтра. Къщите се надвесваха над нея, отразяваха се във водите и човек можеше да види още един град. Ламар беше пристигнал в древния Търновград с група поети и заедно осъмнахме в нощния бар, вкопан в скалите над Янтра. Бяхме останали само двамата. Барманът бай Митьо търпеливо ни изчакваше и с удивление се вглеждаше в масивната фигура на кърдокосия поет. Той отпиваше бавно от чашата с червено вино и гледаше през прозорците как бавно разсъмва. Казах на бармана да ги отвори и тогава славеевите песни нахлуха при нас. Ламар ми махна да седна при него: - Славеите пеят - казах му. Вдигнал глава, лицето му застина в молитвено мълчание! Славеевите песни благославяха вечната природа. - Искате ли да ви заведа на Царевец? Ще отидем и до Лобната скала. Ще вървим с песните на славеите.

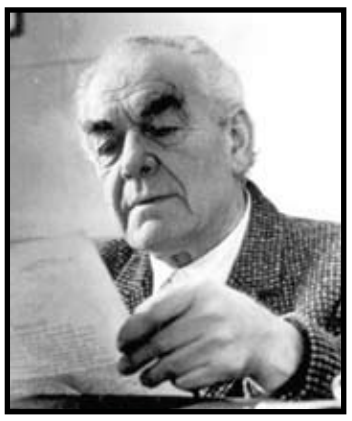

Вървяхме по улица ”Гурко„. Стъпките ни отекваха по вековния калдъръм, прозорците на старите къщи бяха смълчани в очакване на първите слънчеви лъчи. Долу под нас Янтра се измъкваше край скалите в остри завои. Мълчахме и двамата. Пред портата на Царевец той спря: - Значи търновци не са я съборили, за да премине каляската на Фердинанд, и са го накарали да ходи пеша. - Така е било. Славеевите песни ни следваха из целия път. Отминавайки Балдуиновата кула, той промълви: ”Като не щеш мира, на ти секира„. Стигнахме до Лобната скала. Долу шумеше реката. Огромната паст на пропастта ревеше и стенеше в още неродения ден. Ламар стоеше близо до скалата, тържествен и очарован от ехото на древността. - Значи оттук са били хвърляни непокорните? Хванах го подръка и тръгнахме по тесния път край крепостната стена. След време, когато отново се видяхме в Драгалевската му къща, той си припомни за славеевото утро в Търново и за оная Лобна скала.

Беше достъпен и сърдечен човек

Работех като редактор в културния отдел на вестник ”Ехо„, а той беше консултант за поезията. Прочиташе стиховете, които му носех, и им пишеше оценки 6, 5, 4, 3, 2, 1. ”Според тези оценки ги публикувай във вестника„ - казваше. На всеки лист се подписваше - Ламар. От истинското си име Лалю Маринов за псевдоним беше взел първите срички. ”Често ми се е налагало да убеждавам чужденците, че не съм френски поет„ - шегуваше се бай Лалю. От последната ни среща в стария град бяха изминали 10 години. Сега той прехвърляше 70-те. Живееше в една къщичка в Драгалевци. Имаше добре подредена градина, в която освен плодни дръвчета беше насадил и лозички. От своето грозде правеше прочутото Ламарово вино. Домът му се намираше до пътя, а вратата никога не се заключваше. - Аз живея между трите велики сили - ТКЗС-то, гробището и Георги Караславов. Всемогъщият Караславов беше често обект на неговите закачки. За огромната му вила Ламар подхвърляше: - За какво ли му е тази прогимназия? Ама как може да бъде по-ниска от многотомниците му. Наредиш ли ги на височина, те ще се издигнат по-високо и от нея. Често го сварвах седнал на двора, привел рамене под клоните на стареещо дърво да гледа в далечината. Виждам го и сега, седнал насреща ми, да пита: - Защо всички ме забравихте? Под тежките рошави вежди очите му горяха, папийонката бе кацнала като нощна пеперуда на гърдите му, а едрата му снага потъваше в нощта под Млечния път, който водеше към далечни светове, в които уж отиват душите ни.

Ламар не е забравен

В паметта на времето той е сред големите български писатели, поети, художници и скулптори с това, което е сътворено през десетилетията в българската литература и изкуство, а обеднелият български демократ днес се хвали, че това е било създадено по негово време. През своя дълъг живот поетът е другарувал с Христо Ясенов, Гео Милев, Радой Ралин, Валери Петров, Светослав Минков, Никола Фурнаджиев, Ангел Каралийчев, Веселин Ханчев, Стоян Венев, Иван Фунев, Дечко Узунов, Илия Бешков, Дора Габе, Елисавета Багряна, Христо Радевски, Атанас Далчев. В Клуба на журналистите имаше специална маса, на която сядаше с Борис Ангелушев и Стоян Венев, с Никола Фурнаджиев и Веселин Ханчев, с Багряна и Дора Габе. Ако отнякъде щръкваше дългата фигура на младия Божидар Божилов, Ламар го иронизираше: - Какъв дълъг човек, а пише стихове! Веднъж поетът Матей Шопкин го запитал защо само нощем пише поезия? Той го потупал благосклонно по рамото: - Защото, младо, аз не гоня като тебе момите нощем! Роденият през 1898 година в село Калеица, Ловешко, поет извървява дълъг път до утвърждаването си като крупен поет в българската литература. Неговото творчество е странно съчетание на традиционното с модерното, на фолклорното с експресивното. Творческото своеобразие на Ламар е потопено в изворите на народната песен. В същото време той се поддава на влияние от футуризма на Владимир Маяковски. Издава книгите: ”Железни икони„, стихотворения (1927) и ”Мирни размирни години„, поема (1928), в списанието на Гео Милев ”Пламък„ печата циклите ”Към Европа„ и ”Разпятие„ (1924). Завършил Търговската гимназия в Свищов (1916) и Школата за запасни офицери (1918), Ламар взема участие в Първата световна война като подпоручик артилерист. В София се сближава с Гео Милев и Христо Ясенов. От 1925 до 1947 г. е собственик на печатница ”Ново изкуство„, която народната власт след 1944 г. национализира. А в нея той е печатал и нелегална комунистическа литература. В Отечествената война Ламар участва като командир на културна бригада и издава вестник ”Фронтовак„. Той повежда със себе си христоматийни творци: Валери Петров, Радой Ралин, Марий Ягодов, Ивайло Петров, Павел Вежинов, Иван Пейчев, Веселин Ханчев, Руси Божанов. С тези хора той ще бъде заедно до края на своя живот. За войната Ламар написва поемата ”Запад-Изток„. Издава десетки книги със стихотворения, пътеписи, романи, книги за деца, есета.

Алеко и днес е с нас

146 ГОДИНИ ОТ РАЖДАНЕТО НА ЩАСТЛИВЕЦА

”Българино, пожелай ми живот и здраве, за да имам възможност да вдигна завесата, която разделя градския живот от омайните прелести на нашата дивна природа, и ти ще се влюбиш в тази природа, както никой юноша никоя не е любил. Ти си работил шест дни и си обезчестил насущния хляб за седмицата. На седмия ден не се отбивай в кафенето, нито в кръчмата. Не ти ли омръзна еднообразието: димът на цигарите, туй глупаво тракане на заровете и билярдните шарове, вулгарните завзеклици, прозевките и туй вечно чувство на някаква неудовлетвореност, и тази вледенена инертност, и тази плесенясала апатия - не ти ли омръзнаха? Послушай ме: посвети един от летните и празнични дни на природата и ако тръгнеш с мене, уверявам те, ни един хубав празничен ден няма да останеш в града...“(” Какво? Швейцария ли?“)

114 години послушалите съветите му крачат организирано по пътеките на красното ни отечество. Заветите му не остаряват, идеалът не помръква. Образът му, застинал на барелефите, е все така светъл и жизнеутвърждаващ. Българската нация е щастлива със своя Щастливец.

През януари честваме 146 години от рождението на бащата на българския туризъм Алеко Константинов (род.1.01.1863г. в Свищов). По традиция БТС и туристическите дружества отбелязват събитието с национални тържества, обединени в т.н. Алекови дни. В София тържествата ще започнат с полагане на венци пред паметника на Алеко в Борисовата градина и на морената пред Народния театър. Ще продължат с празничен концерт на хор ”Планинарска песен“ на 13 януари, с много и интересни инициативи на Клуб ”Приятели на Алеко Константинов“, както и с различни дружествени прояви по места, в т.ч. и зимни походи до планинските ни първенци, посветени на патрона.

Днес, повече от всякога, ни е необходимо да си припомняме думите на Щастливеца ”Има бъдеще нашата хубава България!“А на реторичния му въпрос: ”Ще доживеем ли до свободни екскурзии по Пирин и Шар планина, господа туристи?“ – да докладваме, че това е факт, който на днешните поколения е даденост по рождение и толкова сме свикнали с него, та не оценяваме цялата красота на присъствието му в нашия живот. Тънко чувство за хумор, ирония, самоирония, национална идентичност и любов към природата ни е оставил в завещанието си Алеко. Както и възможността да черпим с пълни шепи от тези нетленни богатства. А не е ли това шанс за Българското оцеляване?

Нина Мишкова

Равносметката

Продължение от 1-ва стр

Движението придоби още по-голяма популярност с отпадането на пограничния визов режим, като увеличи броя на включените върхове от 7 на 10. Чрез това уникално движение всеки българин може да докаже себе си и своите възможности, като изкачи най-високите 10 върха, извисили снага над величествените български планини.

Не можем да не споделим радостта си, че след всяка изминала година българските и чуждестранните туристи се посрещат в обновени планински хижи. Успяхме през последните три години да реновираме със скромни средства над 120 хиляди туристически обекта.

Напълно бяха възстановени три изгорели хижи, две напълно разрушени, след петнадесетгодишно прекъсване наново продължихме строителството и довършването на новата хижа ”Мусала“.

Едва ли в днешна България някой може да съхрани и поддържа националната структура от над 45 туристически хора с повече от 3000 участници, запазвайки в своя репертоар неповторимата планинарска песен.

Тази традиция е с 50-годишна история, основоположник на която е пионерът, творецът, диригентът, големият български композитор маестро Филип Аврамов.

Петдесетгодишнина ще чества и печатният орган на Българския туристически съюз – вестник ”Ехо“. Той е уникално печатно издание, издържало тежките условия на прехода и успяло да запази автентичността си, без да измени на традициите на туристическото движение в България.

Неотменен спътник на вестник ”Ехо“ е изданието ”Нова туристическа библиотека“, обновила дейността си с пет нови издания.

Сериозна крачка се направи в изработването и издаването на нови туристически карти на планини като Осогово, Беласица, Славянка.

След близо 30-годишно прекъсване се изготви и отпечата нова карта на ”Хижите в България“.

Не можем да пренебрегнем тревогите, които преживяхме през 2008 година по отношение на материалната база.

За първи път от 113 години насам има явно посегателство върху базата на БТС.

Атаката започна от заслон ”Черни връх“ на Витоша и стигна чак до Мальовица. Зад вълчите апетити към нашите обекти се откроява ”дългата ръка“ на държавни мъже, имената на които се срамувам да спомена.

Не сме спрели да се противопоставяме на това пладнешко разграбване и в това много разчитаме на вас и на вашата подкрепа с личния си протест, с подписа си в защита на построеното от БТС и туристите да спрем тази вандалщина.

Очакват ни трудни времена в тази борба на интереси. Ще разчитаме на европейските институции, както и на наши сродни организации в страната. Няма да спестя имената на туристическите дружества, които също са участници в опитите за съсипване на материалната база на Съюза.

Ако те не вземат мерки и не се освободят от деструктивните си ръководители, след тях ще остане само пепел.

Ще започна от ”пионера“ в разпродажбата на туристическа материална база – ТД ”Ален мак“ – гр. Бургас. В продължение на 2–3 години изчезнаха почти всички туристически хижи в Бургаски регион.

След бургаския първенец челен опит натрупа ТД ”Безово“ – Асеновград. Дълбоко се съмнявам дали ТД ”Сините камъни“ – Сливен има вече членове, тъй като базата, стопанисвана от дружеството, се ползва от тесен семеен кръг.

С безрезервната подкрепа на председателя на предишния Инспекторат, ръководството на ТД ”Алеко“ – Свищов, начело с Йордан Герчев, също член на бившия Инспекторат на БТС, продаде под масата най-ценната ни база на брега на Дунав – туристическа спалня ”Калето“.

За да не останат по-назад, ТД ”Монтана“ – гр. Монтана, продадоха незаконно единствената си хижа ”Петрохан“, наследство от бащата на сегашния председател на дружеството.

Използвам страниците на вестника още веднъж да отправя призив към туристите и членовете на споменатите по-горе дружества:

Драги туристи, приятели, събудете се, докато не е станало късно! Като пример ползвайте опита на туристическите дружества в Горна Оряховица, Ямбол, Силистра, които намериха сили да мобилизират членската си маса, да се освободят от хора, случайно попаднали сред нас. Няма друг изход да спасим изграденото досега освен будната ни съвест и любов към туристическото движение в България.

На фона на тези светли юбилеи, каквито са 50-годишнината на хор ”Планинарска песен“ и 50 години живот на първия туристически вестник в България, да си пожелаем, скъпи туристи, ползотворна 2009 година, здрава и мирна, с много успехи, прекрасни туристически прояви и още дълго, дълго нашето ”Ехо“ да оглася българските планини!

Замислен е като поход на мира и приятелството между десетте дунавски страни. През 1953 година чехи и унгарци първи изминават с лодки заедно разстоянието между Братислава и Будапеща. Още през следващото лято идеята им намира последователи и ТИД (Tour International Danubien) тръгва по българия си воден път: 2080 километра от немския Инголщат до българската Силистра.

В ТИД от самото му раждане може да участва всеки, който се наема да гребе 40-80 километра на ден, да спи в палатка, да я сгъва всяка сутрин и всяка вечер да я разпъва на нов бряг, да се чувства удобно в тесния си плавателен съд…

…На пръв поглед дотук казаното изглежда като разходка. Ама не е и слава Богу!

Моето приключение

Тринайсет лета по ДУНАВ

Асоциацията на туристическите съюзи от дунавските страни определя старта на ТИД, маршрута му, пристанищата, на които участниците ще акостират, ще намерят удобства и условия за кратка почивка. БТС си има свои глашатаи и пътища да оповести всичко на запалените водни туристи. Те пък от своя страна си имат стари приятели, които действат с изпреварваща информация.

И така, ТИД тръгва на 26 юни. Сваляме раниците в Инголщат, разпъваме палатките, обясняват ни още веднъж на кой бряг, в кой град ще се развяват знамената на дунавските държави. Почти никой от тези, които са подредили като сардини лодките си на брега, няма да стигне след два месеца до Силистра. И какво от това?! Ще размахва греблата колкото дни поиска, ще подържа темпо, каквото поиска, няма да гони и да задминава, когото не иска… Това е ТИД!

Но само в общи линии! Още в края на първия ден разбираме, че Дунав не е до колене, че големите кораби вдигат доволно голяма вълна, шлеповете - малко по скромна. И че ако, препечен от слънцето, задремеш сладко, бързата вода ще те навре като нищо в някоя шамандура, дори във веригата й, вързана здраво долу за дъното, някъде на около 30 метра под повърхността. Не дай Боже, но и това се е случвало!

Нашето начало - 1971

Ние - мъжът ми и аз - изкарахме 13 лета по мокрите пътища на Дунав от 1971 до 1988 година. Загрижени приятели още преди първия старт ни предлагаха карти за почивка в баровски за времето почивни станции, връзки за екскурзии в чужбина и някои други екстри. Останахме си на своето и успяхме да се вредим за втория етап на ТИД: Линц-Братислава.

Пристигаме привечер. Късничко е. Между българските палатки в къмпинга не е останало място за неколцина от нас. Промъкваме се при немците. Те опъват въженцата - ние гледаме от тях. Още сме лаици. Никога след това не забравихме немския урок по опъване на палатки. Ох, колко добре ни послужи той след две години, когато пак в Линц лагерът се изнесе на разходка в града. Че като изви една буря, като лисна един дъжд… И когато се прибрахме в къмпинга, видяхме, че половината палатки са отишли в Дунав, няколко лодки са отплавали празни по течението, а по песъкливия бряг се търкалят останки от погрома на бурята.

Докато мъжът ми забива по-дълбоко колчетата, аз гледам лодките - все остроноси, пластмасови или от гумиран плат, двойки, тройки, единични… С цялото си въображение не мога да си представя как ще успеем да набутаме огромната си раница, пълна с консерви, примус, тенджера, чайниче, дрехи, спални чували, бая големичкия пакет с палатката и самите себе си в онова малко зеленикаво нещо, направено от дебел гумиран плат, опънат върху дървено скеле. Дълго не повече от три метра, широко не повече от 60 см.

Сутринта хвърляме по един поглед към водача на българската група Георги Любенов - Галата, който на практика ни показва, че без да е от ластик, каякът може и слон да побере при повече старание.

В един момент Галата се изправя, опъва кръст и се провиква:

-Какво знаете вие, момчета-а-а!

Което по-късно ще разберем, че значи: "Хайде отблъсквайте!".

Флотилията поема надолу по течението. Всеки сто метра са отбелязани на брега с табела. Водата бърза ли бърза. "Шлюзът е 40 км надолу", чуваме вече отдалеч гласа на Галата. Бавно се разминаваме с пластмасово кану, в което спокойно размахва гребла жена в бая напреднала възраст. Понеже още не сме разбрали, че сладостта на ТИД съвсем не е в надпреварата, опъваме мишци и настигаме Богдан и Андрей - и двамата печени спортисти, които въртят греблата ритмично и красиво. Някъде напред от друга лодка се носи великолепен бас, който залива реката с непозната немска песен.

Първото пристанище след Линц е Грийн. Прелестно градче с не повече от 2000 жители, равно асфалтирани улици, не по-малко от десетина кафенета и още толкова ресторантчета и собствена опера. Операта театър е, естествено, "мини".

Зад нашата палатка младо немско семейство непрекъснато, без да иска, ни дава уроци как се отглеждат деца. Те возят в лодката си най-малкия участник в ТИД - двегодишния Ришард. Майката кърпе момченцето с чешмяна вода, облича му тънка памучна ризка и го пуска из къмпинга да живее на воля. Само с остро око можеш да разбереш, че погледът й постоянно го следи. Ришард сам си разпъва сгъваемото столче, сам се качва на него и се храни сам.

На следващото пристанище се появява "Бягащият по вълните". Млад холандец пристигна, разпъна миниатюрната си палатка и на следващата сутрин видяхме как нахлузва внимателно на всеки крак по една лодчица, тясна не повече 20-25 сантиметра, дълга около два метра. Струпваме се на брега, за да видим как ще поеме момчето. И то пое съвсем спокойно по водата, прав, приплъзвайки последователно всяка от лодките напред.

ТИД вече беше набъбнал и сутрин при старта гледката беше очарователна - 250-300 лодки, нахлули в реката, се плъзгат надолу и се надпреварват с течението.

Дунав отмива границите

Сега, когато България е вече в ЕС, на мнозина, особено на родените след избухването на демокрацията, може да се види смешно, че Дунав измивал границите. Тогава, през 1978 година повечето носехме стягащото усещане за рамките на границата вътре в себе си. По Дунав това усещане изчезваше.

Избирам съвсем произволно годината 1978, въпреки че за всяко от тринайсетте ни участия в ТИД имам солиден архив с пътеписи.

През 1978 година сме участвали в етапа Братислава-Будапеща.

От Братислава се отнасяме право в Габчиково - кротко дремещо селце малко навътре в сушата. На брега ни чака изравнена поляна, в средата на която е струпана огромна клада. Вечерта тя ще лумне в огън.

Участниците в похода вече надминават 500. Чехословашкото гостоприемство е приготвило няколко казана с чудесен гулаш. Ядем и чак ушите ни пукат. През това лято "домакини" на ТИД са те. Домакини ще рече, че техният туристически съюз поема голяма част от организирането на похода. Всяка от дунавските държави домакинства поред.

Пейзажът наоколо е равен и малко скучен, но ние сме му обърнали гръб и пеем, та се късаме край огъня. Както дерем гърла, някои клюмват и заспиват право върху тревата.

След няколко дни, на унгарския остров Нагимарош пак ще гори огромен огън, пак ще ядем гулаш, но на някого от нашите изведнъж ще хрумне луда идея. И ще разстеле въглените та да види вцепененото множество как в странджанско се танцува върху жарава. Танцуваха нашите момчета. Танцува цялата група - без мен, единствената жена, защото не събрах кураж. И без Павел /дано не му бъркам името/, за когото едва преди известно време разбрахме, че е с оперирано сърце, живее втори живот и е решил да го изживее, прегръщайки цялата сладост на природата. Павел гребе сам в единичен каяк, на брега е винаги с лула в устата, в реката пуска мощния си глас. Дори австриец от Тирол не би могъл така красиво да извива йодлери. Така да ги извива, че да летят надолу по реката, гребците да спират и да се заслушват, а песента му да изпреварва течението на Дунав.

Странното е, че на другата сутрин поражения от танца почти нямаше.

След още два дни се борим с много малък успех с насрещния вятър, появил се Бог знае откъде. На големия завой пред унгарската столица той ни връща, прави въртележки, плиска вода върху нас и се мъчи да натика някоя и друга лодка върху пясъчните коси близо до брега. Най-сетне успяваме да вземем завоя и срещу нас изплува прекрасната унгарска столица.

На следващата година повличаме крак. Примъкваме към дунавската си страст брата на мъжа ми, жена му, 12-годишното им момченце и собствената си 14-годишна дъщеря. След още две години идва ред и на 6-годишния ни син. ТИД страстта се оказва силно заразителна.

Подаръците на реката

Онова, което ще видиш от малката лодка, едва показала се над дунавската вода, никога не може да бъде видяно откъм брега. А онова, което ще почувстваш, пък още по-малко.

Беше 1988 година. От Инголщат тръгваме синът ми, мъжът ми и аз. Моите мъже са двамата в нашия собствен каяк, а аз трябва да греба с непознат капитан. Добре че капитанът стои на второто място в лодката. Признавам си, че тъгувам за моя капитан на мостика. Утешава ме реката. Онази голяма, жива,дълбока и неизбродима река, която носи толкова благодат на хората - произвежда ток, полива градини, осигурява почивка…

С какво й се отплащаме ние?!

Казват, че Дунав била една от най-застрашените реки в света.

Покрай лодката ни преминават стари приятели с познатия само на ТИД поздрав "Ахой". Застигат ни верижните дъждове на Германия и отгоре ни се излива толкова вода, колкото има под лодката. Мокри до подгизване, слизаме на брега и се чувстваме като деца. После ни поема слънцето. Препържени, огненозачервени, сме готови да спим прави, но да продължим с лодките.

Ето това беше ТИД. Остават ми спомените, остава ми и надеждата, че някое идващо лято ще поема пак надолу по течението. Все едно от къде до къде...

Райна ВЪЛЧЕВА

№62

Национална художествена галерия

Свикнали сме с картината в центъра на столицата ни. И трябва да я погледнем през очите на чужденци, за да оценим някои нейни уникални ценности. Две красиви сгради са признат символ - Храм-паметникът "Ал. Невски" и бившият царски дворец, където днес се помещава Националната художествена галерия.

Рядко, забързани по жълтите павета, намираме време да си подарим неповторими мигове, като се насладим за пореден път на изящните багри и форми, с които ни срещат произведенията на изкуството. Прекрасната експозиция, най-сериозната културна придобивка на нацията ни изглежда още по-привлекателна на фона на уникалната историческа сграда, избрана да я съхранява. Галерията ни, освен че украсява най-представителната част на централна София, има много знаменателна и символична история. По време на турското робство тук е бил конакът на бейлербея на София. Първият етаж бил за администрацията и полицията, а на втория се намирали покоите на бея. Полумесец и звезди украсявали зданието и за зла участ тук бил осъден Дякона Левски... След Освобождението прочути западни архитекти променили облика и приспособили залите за дворец на тогавашния княз Александър Батенберг ². Гипсови орнаменти в стил рококо разкрасили фасадата и сградата заприличала на Версайския дворец...

Идеята да имаме художествена галерия е твърде стара - още отпреди Първата световна война. Но тя е осъществена едва в 1954 г. Значимостта, която се придавала на това начинание, личи дори от решението да се премести Министерският съвет, който тогава се намирал в бившия дворец, и уникалната сграда да се даде за експозицията. Всичко завършило с небивал успех благодарение и на всенародния ентусиазъм, оглавен от тогавашния зам.-кмет Симеон Игнатов, по чието предложение започнали да се събират български творби на изкуството. Още първите 5 години колекцията надхвърлила цифрата 2000...

Днес можем да се гордеем пред света и поколенията, че постоянната експозиция в галерията представя достойно националното ни изкуство в периода от началото на Х²Х в. до 50-те години на XX в. Тук се съхраняват произведения на Захарий Зограф, Николай Павлович, Станислав Доспевски, едни от първите художествени творби на зараждащото се у нас изкуство по време на Възраждането. Прекрасни автори и творби представят и новото българско изкуство от годините след Освобождението - Иван Мърквичка, Иван Ангелов, Антон Митов. Символизмът, импресионизмът и модернизмът са представени от платната на Елена Карамихайлова, Никола Петров, Никола Маринов. Авангардистите и опитът през миналия век да се върнем към националните традиции са отразени в творби на Владимир Димитров - Майстора, Златю Бояджиев, Жорж Папазов, Дечко Узунов, Иван Ненов, Ненко Балкански и др.

В залите на галерията често се правят и временни изложби. Тук по всяко време на годината може да обновиш своите естетични критерии и да обогатиш чувството си за принадлежност към една талантлива нация. Не пропускайте дните, в които можете да се отбиете отново и отново в нашата прекрасна национална художествена галерия.

Пл. "Княз Александър I" (Батенберг) 1
Раб. вр. 10. 00-17. 30 ч., четв. до 19.00 ч., понеделник почива.
Тел. 02/ 9870 00 93

ЕТНОГРАФСКИ ИНСТИТУТ С МУЗЕЙ ПРИ БАН

В източното крило на Националната художествена галерия, известна като бившия царски дворец, от 1905 г. насам се помещава Етнографският музей. Ценителите могат да видят на едно място прекрасна експозиция, която представя традиционни български занаяти и изкуство от цялата ни страна. В 17 зали са подредени около 80 000 експоната. Научният архив на музея съхранява над 3000 архивни единици, около половин милион страници, 100 000 негатива и 5, 200 стари снимки и портрети.Библиотеката на ЕИМ съдържа над 25 000 издания, някои от които - единствени в страната. В него е и специализираната библиотека с архив "Студии Романи", която съдържа книги и разнообразни други издания, посветени на бита и живота на циганите. Още преди 20-те години на миналия век нашият етнографски музей е определен като най-богатия на Балканския полуостров. Оттогава до днес той е разширен и попълнен многократно. Всяко поколение има какво да види и научи в него. Децата ни трябва да се учат на патриотизъм и родолюбие от експонатите на тази толкова българска институция.

Пл. "Княз Александър I" (Батенберг) 1
Раб. вр. лято: 10.00-17.30 ч., зима: 10 00- 16.00 ч., пон. почива Тел. 02/ 987 41 91

Археологически институт с музей при БАН

№68

Един от най-старите музеи у нас – археологическият, е създаден през 1892 г., когато отделът за ценности се отделя от структурата на Народната библиотека. Отначало го назовават Народен музей. Включва три сбирки - Средновековна, Нумизматична и Етнографска. Настанява се в сградата на Буюк джамия в столицата, където всъщност се намира и днес. Тържествено го откриват на 18 май 1905 г. лично княз Фердинанд ² и министър д-р Иван Шишманов. През 1906 г. етнографската сбирка се отделя - това е днешният Етнографски институт с музей. По-късно се преименува в Народен археологически музей. Възлага му се функцията да съхранява паметниците на културата. Обособяват се два нови отдела - Средновековен и Художествен. От 1911 г. се създава и Праисторически отдел. Съответно дейността се разширява, експозицията е преустроена, започват да се организират временни тематични изложби.

По време на бомбардировките през 1944 г. изгарят част от библиотеката и музейната документация. По-късно от Художествения отдел се обособява днешната Художествена галерия, част от колекцията от икони е прехвърлена в Криптата, музеят се преустройва в областта на археологическите ценности.

Българският археологически институт е частен, научноизследователски. Основан е през ноември 1920 г. Създаден е по западноевропейски модел и става първоприемник на Българското археологическо дружество, основано още през 1901 г. Видни интелектуалци оглавяват дейността му. Институтът е финансиран от държавата и редица частни спонсори и дарителски фондове. Институцията развива голяма изследователска и просветителска дейност - има 25 собствени издания. Установени са връзки из Европа и света. Събира се библиотека от над 20 000 тома, които включват и личните библиотеки на повечето от членовете на УС. През 1948 г. при реформирането на БАН Археологическият музей и Българският археологически институт са обединени и се образува Археологически институт с музей като подразделение на БАН.

Ул. "Съборна" 2
Раб.вр. лято: 10.00-18.00, без почивен ден, зиме: 10.00-17.00 ч., поч. ден понеделник
Тел. 988 14 73, 988 24 06

№71

Храм „Света София"

Най-внушителният у нас паметник на Византийското изкуство - храмът "Св. София", е изграден от двама велики архитекти през 532-537 г. Той е част от дворцовия императорски комплекс по времето на Юстиниян. В него е въплътена амбицията на владетеля да бъде по-голям от Соломоновия храм в Йерусалим и да демонстрира превъзходството на Цариград над останалия християнски и езически свят.

Църквата "Св.София" е приемник на старата ортодоксална християнска църква и е една от най-старите в столицата - втората след "Св. Георги". Построена е на основите на няколко стари храма от времето на римския град Сердика, разрушавани от разни племена и набези. По време на Второто българско царство църквата придобива статуса на метрополитна и дава името на града - София. По време на робството е превърната в джамия, която е изоставена след едно поредно земетресение. След Освобождението храмът е възстановен и връща статуса си на християнска църква. Днес е един от най-значимите архитектурни паметници от Ранното християнство в Югоизточна Европа.

Ул. "Париж"2
Тел. 87 09 7

Страницата подготви: Димитър Мухтийски, експерт по НПО

Обекти на БТС на Витоша

През празничния месец януари интересът към историческите и архитектурните забележителности на столицата ни расте. Многобройните посетители на част от 100-те НТО в София и гости на столичния град могат да ползват услугите в следните туристически обекти на Витоша и в града:

ХИЖА "ЕДЕЛВАЙС"

Хижата се намира в м. Мачово, североизточно от вр. Острец, на 1670 м н.в. Тя е масивна двуетажна сграда с капацитет 15 места в обща стая, с външни WC, отопление на твърдо гориво, бани няма. Разполага с туристическа столова и бюфет. Пътят до хижата е асфалтиран.

Тел. за връзка: 0888 512 381

Изходни пунктове: м. Златни мостове – 1 ч.; кв. Владая – 2.30 ч., кв. Княжево – 3.30 ч.

Съседни обекти: х. "Кумата" – 0.45 ч., х. "Селимица" – 1.15 ч., засл. "Черни връх" – 2 ч., х. "Острица" – 0.30 ч.

Стопанисва: ТД "Еделвайс" - София, ул. "Тодор Александров" № 11, тел. 0896/ 64 70 86

ХИЖА "ПЛАНИНАРСКА ПЕСЕН"

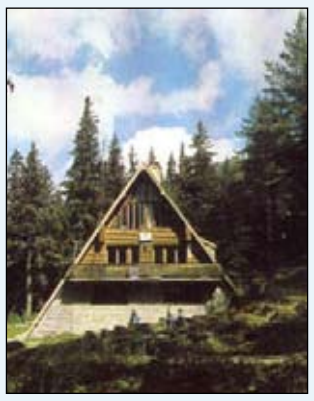

Намира се в м. Боерица, на 1692 м н.в. Тя е масивна триетажна сграда с капацитет 30 места в стаи с по 2, 3 и 4 легла, с вътрешни WC и отопление чрез ел. печки. Има бюфет и туристическа столова. Пътят до хижата е асфалтиран.

Тел. за контакти: 02/857 48 58, 0884/56 90 66

Изходни пунктове: м. Златни мостове – 1 ч., кв. Владая – 2.30 ч., кв. Княжево – 3 ч.

Съседни обекти: х. "Борова гора" – в непосредствена близост, х. "Кумата" – 0.15 ч., х. "Тинтява" – 1 ч., х. "Момина скала" – 1.15 ч.

Стопанисва: Сдружение на туристическите хорове в България – София,

ул."Сердика" № 18, тел. 02/986 78 53, 0896 68 8566

ХИЖА "ПЛАНИНЕЦ"

Намира се в м. Сврачар, на 1367 м н.в. Това е масивна триетажна сграда с капацитет 51 места в стаи с по 2, 4, 5, 6 и 8 легла и няколко апартамента. Част от стаите и апартаментите са със собствени WC и бани, а останалите - с етажни. Разполага с туристическа столова и ресторант. До нея има асфалтиран път и малък паркинг.

Изходни пунктове: м. Златни мостове – 0.40 ч., кв. Владая – 2.15 ч., кв.

Княжево – 2 ч.

Съседни обекти: х. "Момина скала" – 0.30 ч., х. "Белите брези" – 0.30 ч., х.

"Тинтява" – 1 ч.; х. "Планинарска песен" – 1 ч.

Стопанисва: ТД "Урвич"- София, ул. "Клокотница" № 4-А, тел.: 0896 68 8321

ХИЖА "БЕЛИТЕ БРЕЗИ"

Намира се в едноименната местност в западните склонове на Витоша, на

1330 м н.в. Тя е масивна триетажна сграда с 40 места в стаи с по 2, 3, 4 и 6 легла, с вътрешни WC и бани и централно отопление. Има бюфет, ресторант и туристическа столова, както и летен ресторант. Пътят до нея е асфалтиран, има малък паркинг.

Изходни пунктове: м. Златни мостове – 0.15 ч., кв. Владая – 1 ч., кв. Княжево – 1.40 ч.

Съседни обекти: х. "Планинец" – 0.30 ч., х. "Момина скала" – 0.50 ч., засл. "Черни връх" – 3 ч.

Тел.: 02/957 00 31

Стопанисва: БТС-София, бул."Васил Левски" № 75

ХИЖА "МОМИНА СКАЛА"

Намира се в м. Стамболова ливада, на 1479 м н.в. Представлява масивна двуетажна сграда с капацитет 25 места в стаи от 2-7 легла, с вътрешни WC и бани и отопление с ел. печки. Има ресторант и туристическа столова.

Тел. за връзка: 02/ 957 12 25, 0896/715 262, 0896/715 263

Изходни пунктове: м. Златни мостове – 0.30 ч., вр. Копитото – 1 ч., кв.

Княжево – 2 ч., кв. Бояна – 2.15 ч.

Съседни обекти: х. "Тинтява" – 0.25 ч., х. "Септември" – 0.20 ч., х.

"Есперанто" –0.20 ч., х. "Планинец" – 0.30 ч., х. "Планинарска песен" – 0.45 ч.

Стопанисва: БТС – София, бул."Васил Левски" № 75

ХИЖА "ТИНТЯВА"

Намира се в едноименната местност, на 1616 м н.в. В момента е в основен ремонт. Има вътрешни WC. Предстои пускане в експлоатация на обновените туристическа столова и бюфет. Нощувки в момента не се предлагат. Пътят до нея е асфалтиран.

Изходни пунктове: м. Златни мостове – 1 ч., кв. Владая – 2.30 ч., кв. Княжево – 2.30 ч., кв. Бояна – 3 ч.

Съседни обекти: х. "Момина скала" – 0.15 ч., х. "Камен дел" – 0.30 ч., х. "Планинарска песен" – 1 ч., х. "Алеко" – 1.45 ч., засл. "Черни връх" – 2.30 ч.

Стопанисва: ТД "Сирена" - София, ж.к. "Разсадника", бл.27, вх.6, ет.9, ап.36, тел. 0896 /68 85 76

Информация и резервации за всички горепосочени туристически обекти може да се получат в Инфоцентъра на БТС в София, бул. „Васил Левски" № 75, подлеза на Спортната палата. За контакти: тел. 02/980 12 85, GSM 089668 8320, 089668 8319

ХИЖА "БОРОВА ГОРА"

Намира се в м. Боерица, на 1700 м н.в. Представлява масивна двуетажна сграда с капацитет 20 места в стаи с по 4 легла, вътрешни WC, отопление на ел. печки. Има бюфет и столова. Пътят до хижата е асфалтиран.

Тел. за връзка: 0897/29 39 80

Изходните пунктове и съседните обекти са същите, както при х. "Планинарска песен".

Стопанисва: Сдружение на туристическите хорове в България, София, ул."Сердика" № 18, тел. 02/986 78 53 0896 68 8566

ХИЖА "КУМАТА"

Намира се в южната част на м. Боерица, на 1724 м н.в. Тя е масивна двуетажна сграда с капацитет 34 места в стаи с по 3, 5, 6, и 7 легла, с вътрешни WC, а отоплението е с ел. печки. Има туристическа кухня и столова. Пътят до хижата е асфалтиран,

Тел. за контакти: 0896 68 8596

Изходни пунктове: м. Златни мостове – 0.40 ч., кв. Владая – 2 ч., кв. Княжево – 2.30 ч.

Съседни обекти: хижите "Борова гора" и "Планинарска песен" – 0.15 ч., х. "Еделвайс" – 0.45 ч., х. "Тинтява" – 1 ч., засл. "Черни връх" – 1.45 ч.

Стопанисва: ТД "Черни връх" - София, ж.к. Красна поляна, ул."Ришки проход" № 1, тел. 02/920 50 14 и 0896 68 8593

ХИЖА "АЛЕКО"

Намира се в м. Масловица, на 1797 м н.в. Представлява масивна триетажна сграда с капацитет 119 места в стаи с по 3, 4, 6 и повече легла и 4 апартамента, етажни WC и бани и локално отопление. Има ресторант, бюфет и ски гардероб. Пътят до нея е асфалтиран, има паркинг. В района на хижата има писти и ски-влекове.

Телефон за контакти: 02/967 11 13

Изходни пунктове: горна лифтова станция на Симеоновския лифт - в непосредствена близост, горна лифтова станция "Голи връх" на Драгалевския лифт – 0.15 ч., кв. Драгалевци – 3 ч.

Съседни обекти – х. "Тинтява" – 1.30 ч., заслон "Черни връх" – 1.30 ч.

Хижата е начален пункт на европейски туристически маршрут Е-4.

Стопанисва: СТД "Мотен" - София, ул. "Кораб планина" № 49, мобилен: 0888/305 333

ТУРИСТИЧЕСКА СПАЛНЯ "ЮБИЛЕЙНА"

Намира се в София, в ж.к. "Красна поляна", ул."Ришки проход" № 1. Представлява панелна двуетажна сграда с капацитет 105 места в стаи и апартаменти с по 2 и 3 легла със собствени WC и бани. Има централно отопление. Разполага с бюфет, заседателна зала и паркинг.

Телефон за връзка: 02 /920 04 49

До туристическата спалня може да се стигне от Централна жп гара с автобус № 60 до сп. "Добрич", а оттам има около 10 мин. пеша. Наблизо има спирки на автобуси № 83 и 11, на трамваи № 11 и 22, както и трасета на маршрутки.

Стопанисва: ТД "Черни връх" - София, ж.к. "Красна поляна", ул." Ришки проход" № 1; тел. 02/920 50 14; 0896 68 8593

ХИЖА "КАМЕН ДЕЛ"

Намира се в м. Пожара, на 1461 м н.в. Тя е масивна двуетажна сграда с капацитет 35 места в стаи с по 3, 4, 6 и 7 легла, външни WC, туристическа столова и бюфет. Отоплението е с печки на твърдо гориво.

Изходни пунктове: лифтова станция "Бай Кръстю" – 1.20 ч., кв. Бояна – 2 ч., м. Златни мостове – 1 ч., вр. Копитото – 0.50 ч.

Съседни обекти: х. "Есперанто" – 0.15 ч., засл. "Кикиш" – 0.20 ч., х. "Тинтява", х. "Момина скала" – 0.30 ч.

Стопанисва: ТД "Витоша" - София, ул."Дойран" № 18, тел. 02/855 40 59

ЗАСЛОН "ЧЕРНИ ВРЪХ"

Намира се в масивна сграда, на 2284 м н.в. Условия за нощуване няма, има бюфет, туристическа столова с около 30 места и вътрешен WC. Заслонът е пункт от европейски маршрут Е-4.

Изходни места и съседни туристически обекти: кв. Княжево (през Златни мостове и х. "Кумата") – 4.30 ч.; м. Златните мостове – 2.30 ч.; х. "Кумата" – 1.45 ч.; х. "Тинтява" – 2.30 ч.; вр. Копитото – 4 ч.; кв. Драгалевци – 3.30 ч.; м. Бай Кръстьо – 2.30 ч.; кв. Симеоново – 4 ч.; х. "Алеко" – 1.30 ч.; горна лифтова станция на лифт "Романски" – 0.30 ч.

Стопанисва: БТС – София, бул."Васил Левски" № 75

ЗАСЛОН "КИКИШ"

Намира се в едноименната местност, северно от вр. Камен дел, на 1410 м н.в. Представлява едноетажна сграда. Няма условия за нощуване, има бюфет и туристическа столова. Санитарните възли са външни.

Съседни туристически обекти и изходни пунктове: същите, както при х. "Камен дел".

Стопанисва: ТД "Витоша" - София, ул."Дойран" № 18, тел. 02/855 40 59

Страницата подготви: Началник отдел Хижи и маркировки ***Йордан ЙОРДАНОВ***

Пътят към Пирин

Фам Куок Бао, посланик на СРВиетнам

(Първи впечатления от България)

Излизаме от София, тръгваме по трансевропейската магистрала (Е19) в посока на юг към Гърция, където от двете й страни се издигат само планини. Храсти, окичени с бели, жълти, виолетови цветове, се редуват с алени макове сред полската трева. Понякога пред погледа се откриват ниви със зряла жълта пшеница, готова за жънене. Край магистралата тече река, по чиито брегове се издигат плачещи върби, а в далечината започват горите. Селцата са пръснати по долините, а по склоновете са полегнали къщите с червени керемидени покриви.

При Симитли напущаме магистралния път и завиваме наляво по шосе 19 към Банско и необятните зелени гори. Излизайки от гората, се ширват безкрайни равни поляни в полите на величествения Пирин. Средата на юни е, но планинските върхове все още са бели от снежното покритие. Небето е чисто и синьо, слънчево и ветровито е. Стадо от около стотина овце се е пръснало и спокойно пасе. Пастирският звън се смесва с шепота на вятъра и ти се струва, че слушаш родна селска мелодия.

Двама овчари и четири големи черни кучета на бели петна старателно се грижат за стадото, кучетата обикалят овцете, за да подгонят отдалечилите се и ги приберат в стадото. Виждайки непознати, кучетата се хвърлят към нас, подскачайки ту напред, ту назад, готови да се нахвърлят срещу всеки. Мъж със загоряло лице, с прехвърлена на рамото кафява торба и със сопа в ръка прогонва кучетата и се приближава към нас. Той радушно ни поздравява и се представя, че се казва Иван Виденов Михов от Разлог. След като официално се запознахме, овчарят събра стадото на едно място по моя молба, за да се снимаме. Сбогувахме се с него и след 2-3 км завихме към Банско. На входа към гр. Банско ни чакаха и сърдечно ни посрещнаха братя Джупарови, които ни разведоха из градчето и след това с тях се качихме и в планината. Градчето не е голямо, не е грандиозно, но красиво и с просторни къщи, чиито покриви с червени керемиди се редуваха с тези на хотелите.

Седнали в колата, красивият и жизнерадостен Павел с радост ни разказваше за посещението си във Виетнам през август миналата година. Посещението му беше оставило много красиви спомени за страната и народа ни, за Ханой, залива Ха Лонг, пазара Ки Лъа, гр. Хо Ши Мин и местата, които е посетил. Той искрено сподели, че от душа обича Виетнам и че си е купил виетнамското знаме, което е закачил в дома си. Той ни откри и отдавна съществуващото му желание да се ожени за виетнамска девойка. Ентусиазирано ни похвали някои необичайни сувенири и бутилка с ракия и кобра в нея, които бе донесъл от Ханой и изложил на показ в магазина, за да могат гостите да ги разгледат и опитат. Пътят към планината е зигзагообразен, стръмен и изпъстрен със завои и тесни опасни пътечки по края на пропастите. Минава край хилядолетни хвойнови гори от прави огромни дървета. Клоните с гъсти листа са разположени хоризонтално, сплетени един с друг, скриват слънчевата светлина. Колата спира край пътя и братя Джупарови чевръсто ни повеждат към огромен вековен бор, който стърчи на нестабилен планински склон. В основата на бора е поставена стабилна дървена стълба, на която стъпят гостите и с благоговение се снимат за спомен. Борът е над 1300-годишен, на възрастта на България, висок 27 м и с обиколка на основата 7,8 м.

Снегът е засипал склоновете на планината, струпан на камари, които образуват огромни снежни блокове, проснали се от двете страни на пътя като стена. Спряхме в долината на Провикващия се вятър (Вихрен) с височина 1950 м. Последният пункт на асфалтовия път, водещ към планината, е на 14 км от Банско. Долината е разположена между 3 високи като хелиотроп скалисти върхове, подобни на огромни пирамиди: Вихрен - висок 2914 м; Хвойната - висок 2635 м, и Тодорини кули - 2746 м. Зимно време тук се организират идеални международни ски-състезания.

Извираща от Рибното езеро по планинската верига на Бандеришки циркус на височина 2500 м, река Бандерица се спуща през планинските проходи, тече през долината на Провикващия се вятър, шумно се спуща към планинския праг и пръскайки бяла пяна, се превръща в живописния Бандеришки водопад. Над реката е построен дървен боров мост, по който минаваме и се изкачваме по полегат склон, преминаваме поточе, пресичащо пътя, през пресъхнал поток, изпълнен с дребни камъни. От двете страни на потока има високи и ниски борове, израснали без ред. Виждат се групички цветя с дребни пъстри листа, с жълти и бледорозови цветчета, лилав минзухар, поникнали безразборно тук и там сред зелената трева.

След кратък преход внезапно в планината се открива кристално чисто езеро. На картата то е отбелязано с името Сълзите, но на български се нарича Окото. Може би това са сълзите на небесните феи, които слизайки долу, са срещнали в живия свят момчета, към които са се привързали и не желаят да се разделят с тях. При раздялата феите са оставили за спомен сълзите си, които са се превърнали след това в езерото на Сълзите. Хората казват, че момчетата, които искат да се срещнат с феите, трябва да дойдат тук, да вземат от езерната вода и да измият лицето си с нея. Пред очите им ще се появи светлина и те ще видят феите, които плуват в езерото.

Езерото не е много голямо и е дълбоко 15 м. Около него е безкрайно пространство, залято от слънчева светлина, тишина и поетична красота.

Ой, Пирине, необикновено си красив!

Небесният безкрай и облаците в него вълнуват райската обител.

Боровете шумят и зоват ветровете от всички посоки.

Езерото на Сълзите преживява мъката.

След обяд слизаме долу. По пътя се отбиваме в дома на братя Джупарови в Банско. Родителите им изглеждат добри и простодушни хора, които открито и сърдечно ни посрещат. Само след минути на масата се слагат традиционната шопска салата, печено агнешко, червено вино и хляб до градината в двора, под клоните на черешата с обилен зрял плод. Домакинът ни Димитър донесе зърна от кимион, който по неговите думи вирее само в Пирин. Зърната на кимиона са дребни като доматено семе, тъмни на цвят с по-светли краища. След като се изпекат зърната и се смелят ситно, наръсва се върху печеното месо и то добива аромат, подобен на китайското лекарство „бак“.

Привечер се сбогуваме с домакините и отново потегляме на път. Димитър и Иванка ни изпращат до пътната врата. Тя не забравя да ни напомни да й намерим виетнамска снаха за жена на малкия й син. Братя Джупарови ни водят на посещение в древната църква "Света Троица“, построена през 1835 г. По време на турското господство, за да не бъде разрушена, хората са гравирали полумесец и кръст на двете крила на главната врата на църквата. Полумесецът е символ на исляма, а кръстът е символ на католицизма. Поради това че църквата има ислямски символ, турците не са посмели да я разрушат и тя се е запазила до ден-днешен в първоначалния си вид.

До църквата се намира и двуетажната къща на фамилията на Александър Невски, построена през 1820 г. Днес тя се използва като хотел и ресторант. Ресторантът е обзаведен с причудливи старинни предмети. Непосредствено в средата на входната пътека са закачени и висят в редица от големи до малки 19 звънеца. Те са предназначени за мъжете и не се хващат, а се удрят с чел . Който иска да ги удари, удря с челото си най-големия чан и така всичките 19 звънеца се удрят един в друг и зазвучават като мелодия на романс. Братя Джупарови имаха желанието да ни разведат из градчето, но за съжаление вече се свечеряваше и ние отклонихме поканата и тръгнахме обратно на път, като обещахме да се видим отново.

Един неочакван ден, изпълнен с изненади. Беше неочакван, защото едва след като се качихме в планината, разбрахме, че това е природен държавен резерват "Пирин“. През 1983 г. е бил признат от ЮНЕСКО за световен културен и природен паметник. Ден на изненади, защото с благоговение се наслаждавахме на планинските изгледи на величествения Пирин, на вековния бор, на чистото езеро на Сълзите и на стадата бели овце по обширните поляни, изпълнени с аромата на полския вятър. Природата действително е първична и причудлива!

София

Долината на розите в България

От далечни времена розата се слави като кралица на цветята и символ на благородството, на позитивното и пасивното в конфликтите, синоним на времето и безкрайността, на живота и смъртта, на увлечението и целомъдрието.

Розата се отглежда вече повече от 300 години в долината по река Стряма, България. Климатичните условия по тези места са благоприятни за отглеждането и за преработката й в розово масло. Долината на Карлово се простира на площ от 1.387 м на 350 м височина над морското равнище.

Едно от важните условия за отглеждане на маслодайната роза са дъждовете през пролетта. Розовите градини, засадени през есента след празника на Свети Михаил (29.09.), презимували и показали кълновете си над земята в настъпилата пролет, едва на третата година цъфтят с цвят, от който се извлича маслото.

В далечното минало в Асирия, Вавилон, Индия, Китай и Египет са отглеждали розите за производство на парфюм, розова вода, вино, чай и лекарства. Розата се е използвала по време на празненствата в Гърция, а продуктите от розата - при мумифицирането в Египет.

От XIII век розовото масло се е произвеждало в Средния изток, Далечния изток и Европа. В Карлово за първи път хората са използвали глинени гърнета, които впоследствие заменили с медни котли за съхранение на розовото масло по древните методи на арабските майстори.

За получаването на 1 кг розово масло са необходими 3.000-3.500 кг розови листенца. За едно малко шишенце розово масло (арабската мерна единица за обема на едно шишенце е 5 грама) трябва да бъдат използвани от 7.000 до 15.000 рози. За получаването на 1 кг парфюм от рози са необходими 1 кг розови листенца. През 1852 г. Карлово е произвеждало 300.000 шишенца равни на 1.500 кг розово масло и го е изнасяло в Едирне, Истанбул, Франция и Англия. Цената на 1 кг розово масло е равна на цената на 1,5 кг злато.

Днес розовото масло, есенцията и парфюмът от рози се произвеждат в съчетание на традиционните и съвременни технологии. В света има около 2000 вида рози. Научноизследователският институт в Казанлък е изследвал над 1500 вида рози. Българската роза е най-маслодайният вид. България произвежда и изнася към 80 % от общото количество розово масло в света, а глобалното потребление е 2 млн. тона годишно.

В края на май и началото на юни розите цъфтят и цялата долина ухае и опива с аромата им. Берачите на рози започват брането рано сутрин (от 5 до 9 час) и цялата долина се оглася от техните мелодични песни. В първата събота на юни в Карлово се организира великолепен и много живописен Празник на розата.

Българите обичат и почитат розата, смятат, че тя е символ на красотата. Народното изкуство е съхранено, а цената на розата е на почит. Скромната красота и нежен аромат на розата са в хармония и изискано се сливат с багрите, звука, ритъма и дишането на природата. Розата е свързана и вплетена в легендите, намира израз в музиката, поезията и народните танци... Красотата на розата притежава силата удивително да пленява. Именно затова розата е почитана като кралица на цветята, „Националното цвете“ на красивата страна на розите, символ на България.

Куок Бао
София

Екопътека «Бяла река»

Докосване до Джендема

Да са ви изпращали някога в Джендема(Ада)? Мен не са, но сам пожелах, и го направих преди много години. Уверявам ви - там наистина е ад. Зарекох се никога повече да не правя подобни експерименти и устоях на решението си 30-ина години. Причината, която отново ме накара да се върна там, бе информацията, появила се в медийното пространство, че по течението на Бяла река е открита екопътека. Отидох и онова, което видях, ме изненада, и то много приятно.

Тук със сигурност ще се срещнете очи в очи с много дървесни, растителни и животински видове, в това число и с най-големия хищник на нашата планета...

Е, не отидох в истинския Джемдем, но навлязох доста навътре, за да кажа, че отново съм бил там, но този път само в "Преддверието на Ада". Ако искате и вие да направите това, отделете си един-два дни и ми се доверете.

Тръгваме към Калофер, достигането до който не представлява никакъв проблем, защото се намира в почти географския център на България. Свързан е както с автомобилен, така и с жп път. Най-удобно обаче е пътуването с личен транспорт. Идващите откъм Карлово трябва да свият вляво малко след паметника на Калифер войвода, по посока на местността Паниците. Караме бавно не само защото пътят е разбит, а и защото може да пропуснем отклонението за мъжкия манастир (женският е в самия град).

Седемте километра до манастира ни предлагат по малко от всичко - асфалт, черен път и много дупки. Въпреки това е проходим, и то дори с личен автомобил. В района на манастира или на 300-400 метра по-нагоре, където е устроен и специален паркинг, оставяме колата. Именно оттук започва и въпросната екопътека.

Още в началото й нейните проектанти - дирекцията на Национален парк"Централен Балкан", доц. П. Петров и Т. Петрова, с изпълнител "Мултистройгруп"ООД, финансирано от Националния дарителски екофонд, са се погрижили да ни запознаят с това, което предстои да се види. А то съвсем не е малко. Дължината на пътеката е 1830 метра, или 3724 крачки. Потегляме от 570 метра надморска височина и стигаме до 630 метра при денивелация от 60 м. Въпреки това пътеката се преминава за около 2 часа, защото по нея не бива да се бърза. По няколко дървени стъпала и стълби неколкократно се изкачваме и слизаме по труднопроходимите терени - скали или стръмни склонове. А по 8-те дървени моста преминаваме последователно ту на левия, ту на десния бряг на Бяла река, Манастирска или Акдере (както и да я наречете, няма да сгрешите, защото така (с трите имена) си я знаят калоферци, откакто се помнят).

Реката води началото си от южниите склонове на връх Дюзчал, минава под Голям Купен, където се слива с Малка и Голяма Бъзовица, приема водите на Райското и Карловското пръскало и навлязла в истинския Джендем, става буйна и пенлива. Накрая се влива в река Стряма като ляв приток на Стара река малко след град Баня.

Двата километра на екопътеката са напълно достатъчни, за да почувствате величието на Балкана, Джендема и реката, пробила си път през множеството скални падове и невероятни каскади, препуска с пенливите си води до дъното на Ада. На места водите й скачат от камък на камък, а на други образуват многобройни вирове - Синият, Черният, Стипцата. Но въпреки стръмните склонове и почти отвесните скалички пътеката е абсолютно сигурна и безопасна.

По нея авторите й са поставили няколко екообразователни табла. На всяко от тях може да проверите познанията си за растителните видове, билките, земноводните и влечугите, птиците, дребните и едрите бозайници, в това число и хищниците. С някой от тях може и да не се срещнете лично, но с най-големия хищник на нашата планета обезателно ще се сблъскате, и то очи в очи. Няма да ви го издам, за да поддържам любопитството ви, защото дори и само заради него си заслужава да отидете (за да бъде изненадата ви пълна, вземете с вас тъщата или свекървата).

Направена така, пътеката може да послужи като нагледен урок не само за ученици, но и за онези, които малко са позабравили ботаниката и зоологията.

На височина 630 метра пътеката свършва. Малка тераска над пенливите води на Бяла река ни дава възможност да отправим поглед нагоре към първенеца на Стара планина - връх Ботев. Стоманено въже преграждa пътя по-нататък, където е истинският Джендем. Нагоре не ви препоръчвам да продължавате. Връщаме се обратно по нов път - по десния бряг на реката.

Ако сте тук в топъл слънчев ден,не бързайте да се връщате. Поседнете на полянките край успокоилите се вече води на Бяла река. Не подминавайте и манастира "Св.Рождество Богородично" - свидетел на славната ни история. Прекарал дълги години в забвение, той отново е раставриран и обновен през 1981-1984 г. в чест на 1300-годишнината на българската държава. Тук може да пренощувате на много прилична цена - 5-6 лева на човек в двойна стая. Има и няколко стаи с повече легла, разбира се, на по-ниска цена.

Ако сте дошли отдалеч и не сте посетили Калофер, отбийте се и там. Градът на Ботев е готов да посрещне всеки турист. А и може да си сложите печат за посещение на един от 100-те национални обекта.

Доц. д-р Сандю Бешев

Крушунските водопади

А богатствата там са неизброими: изваяният от водните струи бигоров скален масив, феноменалният карстов водопад с височина 15 метра - най-голямата в страната водна травертинова каскада с много прагове, водни басейнчета, своеобразна растителност и бигорови скали, втората по големина водна пещера с множество подземни езера и не на последно място видовото разнообразие, реката, „синият вир", минералният извор... „Минералната баня – допълва леля Слава, - която се създаде преди 10 ноември 1989 г. - началото на демократичните промени, и работи само два сезона, преди време я закриха. Нещо не се разбраха кой да я управлява. Циганите я разграбиха и в момента е една съборетина, опустошена, направо изкормена. Запечатаха извора, който според специалистите не отстъпва по качества на водите в Карлови вари. Какво ли още не бе продадено на частни лица и запечатано - и избата, и училището, и хлебарницата, и ресторантчето в лесопарка, къщи, терени... Най-страшното обаче е унищожаването на местността Маарата, най-голямата ценност на селото. В момента може би една трета от растителността там е унищожена. Доскоро в нея се допускаше влизането на леки автомобили, които буквално достигаха до сърцето на тази местност. Палеха се огньове, сечаха се дървета, ехтеше музика, носеха се миризми на печени мръвки. Най-нелепото беше, че по разпореждане на не знам кои управници - местни или летнишки, се направиха бетонни огнища, които едва ли не приканват посетителите да палят огън. А за целта те кършат клони, изсичат дървета, да не говорим за отпадъците, които оставят след себе си. Слава Богу, от една година сложиха бариера, за да не минават коли в парка, но това не пречи да бъдат допускани по-специални посетители. Редовият турист заплаща такса за посещение от един лев. За паркирана кола - два лева. Откакто се събират тези пари, в касата на община Летница отиват месечно около 2-3 хиляди лева. Трагичното е, че няма възвръщаемост, за да се поддържа мястото. Туристите продължават да си правят къмпинг в местността, а това е недопустимо. За тоалетни така и не се намериха средства. Само за „разчистване" помислиха. Много зеленина „разчистиха" в лесопарка. И кестените разчистиха. Пътят, който води навътре в Маарата, беше като един огромен свод от вековни кестени. За жегите по този край те бяха извор на свежест и прохлада. Окастриха ги, за да не пречат на високите рейсове с туристи." Някога по тези земи, в края на XIII в. и началото на XIV в. намира почва исихазмът. Неговите последователи открили усамотение, далеч от светския живот именно тук, където срещат множество последователи. Така постепенно се развива Крушунският исихастски духовен център. „Сега вече няма и помен от някогашното уединение, с болка отбелязва Борислава Никодимова, именно за това изпратихме писма до София, до министъра, за да протестираме срещу опустошаването на парка." „Разпродават се земи, които са в рамките на лесопарка - обяснява още тя. - Ако трябваше да се продават на някого, да ги бяха предложили на хората от селото или да им върнат някогашната собственост. Ако пък те не са способни да го стопанисват, както трябва - да ги обезщетят. Земите в непосредствена близост до лесопарка да се продадат на хора, които да развият устойчив туризъм, от който и селото ще има полза, но самият лесопарк да бъде защитен. Да се назначат хора не само да вземат такси, а такива, които ефективно да охраняват парка, да следят за нарушенията и да имат правото да налагат глоби. Да се чисти, да се поддържа, да се съхрани тази красота. Събираните от входа средства да се използват за Маарата, а не да потъват в касата на Летница."

Дарина Григорова

През последните две десетилетия българите станаха свидетели на превръщането на знакови за страната красиви кътчета в бързо разрастващи се туристически мегакомплекси. Хората се надяваха, че като се застроят ски комплексите и Черноморието, инвестиционните апетити ще спрат и все още остане в България някое прелестно девствено място. Но и те не остават незабелязани и се превръщат едно по едно в поредния източник за печалба. Това вече се случва и с дивно красивата местност Маарата край село Крушуна, на 34 км източно от Ловеч. Уникално природно творение, разположено на около 44 хектара площ, Маарата е обявена през 1967 г. за лесопарк. Тогава местните жители даряват доброволно или принудително имотите си, попаднали в границите на парка, за да може той да стане национално достояние, предназначено за всички.

В рамките на парка се намира и едноименната защитена зона от 5,7 ха със статут на защитена природна забележителност от 1995 г. По време на демократичния преход земята на лесопарка става „общинска частна собственост", управлявана от град Летница. Оттам започват и проблемите с опазването на природните богатства, отбелязва Борислава Никодимова, потомка на жители на с. Крушуна.

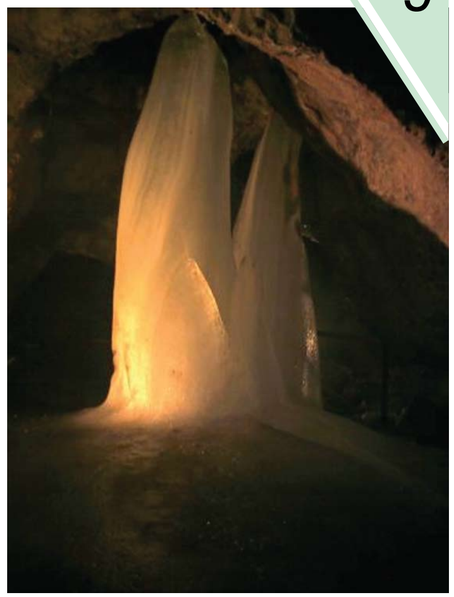

Пещерата Леденика - подземната перла на България

Пещерата Леденика** е била известна на местното население още по времето на османското робство. Овчарите са я използвали, за да съхраняват вътре овчето мляко. През зимата и пролетта пещерата е приказно красива. В първата зала по това време се издига огромна ледена колона с диаметър близо 21 м. На пода, под високия купол, стои красив комплект за вино - от ледени бутилки и чаши, сякаш посипани с пудра. На някои места блестят чудни синьобели водопади. Ледените сталактити приличат на мечове - къси или по-дълги, стигащи до 4 м. И всички тези образувания искрят с диамантен бляськ. Подземното царство на пещерата Леденика е толкова красиво и уникално, че е невъзможно да бъде описано, то трябва да се види… Заедно с множеството галерии и интересни карстови форми - сталактити и сталагмити, датиращи от хиляди години. Дължината на пещерата е около 300 м. Тя има десет зали. Най-голяма е Концертната зала. Към нея води Проходът на грешниците. През него може да мине само този, който е с чисти помисли.

Все пак нека се опитаме да разкажем, доколкото можем, за Леденика... Пещерата се намира в северозападния - Стрешерски дял на Врачанската планина, на 16 км от гр. Враца и на 150 м от хотел "Леденика". Нейният вход е откъм най-ниската част на Леденишкия увал, на 830 м надморска височина, между проядените от водата и времето варовити скали. На входа й има желязна решетъчна врата с прикован на нея метален прилеп. След вратата стръмно надолу се спуска каменна стълба с железен парапет. Тръгвайки по нея, се озоваваме в първата зала на пещерата - наречена още Преддверието. От входа ни лъха хладен и влажен въздух. Залата Преддверието има размери 2,5х21 м и максимална височина 9 м. Подът й е с наклон на север и по него има дребни и по-едри скални късове, паднали от тавана при някой по-силен земетръс. В северния й края има понор, наречен Вълчата дупка. Тук е най-ниската част на пещерата, в която се губят водите на топящите се ледове, дъждовните води, навлезли през входа на пещерата, или капещите води от тавана. Над нас варовиковият масив има дебелина до 10 м. Тази зала, общо взето, е много бедна на пещерна украса поради сравнително по-късното й образуване и мразово-изветрителни процеси, които се случват тук ежегодно. Но през зимата и пролетта тя очарова всеки с леденото си украса, откъдето идва и името на пещерата. В Преддверието и следващите две зали - Малката и Концертната, обикновено се образува лед от края на ноември до средата на април, когато температурата на въздуха там се понижава под 0°С. През зимата наслоилият се по дъното на Леденишкия увал силно изстуден въздух постепенно нахлува през сегашния вход на пещерата, както и през още три по-стари понора над входа, като последователно изпълва Преддверието. Оттам през тунела Пльзнята залива Малката зала и чрез тунела Кома нахлува в Концертната зала. Тези три зали образуват дълъг до 140 м пещерен чувал, който в основата си има постепенно спадащ профил от 830 на 815 м. Завареният потопъл въздух се издига в горния край на залите и постепенно излита през кородирани тектонски пукнатини, създадени в дебелия от 10 до 14 м варовиков пласт на тези зали. Въздушни течения, образувани от студения въздух, се развиват при входа на пещерата, в понора Вълчата дупка, в тунела Пльзнята, свързващ Преддверието с Малката зала, в тунела Кома, съединяващ Малката зала с Концертната зала. Нахлуващият през зимата студен въздух не само променя температурата на въздуха в залите, но и изстудява варовиците, образуващи стените, тавана и пода на Преддверието до -3 градуса. При такава температура на скалата пещерната влага кондензира по стените на залата и образува пещерен скреж, кристалите на който близо до входа на пещерата достигат дължина до 1 см. Това е така нареченият сублимационен лед.

ПРИРОДАТА КАТО ВАЯТЕЛ

При такива температурни условия водата, проникваща през изстудената скална маса, се охлажда и капейки от тавана, замръзва, като оформя изключителни по разнообразие и красота ледени сталактити, колони и водопади. По пода се наслоява ледена кора, дебела до 50-60 см, а на места от него се издигат най-различни ледени форми, приличащи на бутилки, боздугани и пр. Капещата от тавана вода съдържа разтворен калциев карбонат. При замръзването на водата карбонатът не потъмнява. Той се разполага на отделни ивици в леда и му придава белезникав цвят. Ледените сталагмити и колони в пещерата Леденика са изградени главно от така наречения фибровиден лед. Наблюденията над ледените кристали с помощта на поляризационен микроскоп са установили, че обикновено те се срещат в тригоналната система. В ледените образувания на пещерата Леденика се наблюдава бистър и млечен лед. Млечният лед се образува при по-ниска температура, когато настъпва бързо замръзване на водата. Тогава въздухът, съдържащ се във водата, остава затворен във вид на малки мехурчета и каналчета, които придават млечния цвят на леда. Бистрият лед се формира при сравнително по-висока температура и по-бавно замръзване, при което съдържащият се във водата въздух има възможност да излети.

Разрушаването на ледените сталактити, сталагмити и колони се извършва в резултат на топенето и сублимацията (изпарението). При разрушаването на ледените сталагмити в резултат на сублимацията съдържащият се в тях калциев карбонат се натрупва по повърхността им във вид на бяла праховидна маса, която се съдържат тиня, донесена заедно с водата, обрушени от тавана дребни варовити късчета и др. При топенето на дънния лед и сталагмитите по повърхността им ясно се очертават кристалните индивиди, отделени от разтопени браздички. Тогава повърхността на леда се разделя на многобройни малки, почти шестоъгълни полета, съответстващи на горните части на ледените кристали. През зимата и пролетта Преддверието представлява истинска ледена приказка, блестяща в своята диамантена премяна. Пред стълбището изправя мощна бледосиня снага ледена колона, дебела 2,1 м, а под високото кубе на залата се издигат ледени боздугани, под които се е сгушил винен сервиз от истински ледени бутилки и чаши, посипани с кристален калцитен прашец. На няколко места по стените на Преддверието искрят ледените кристали на прекрасни водопади. Виждат се десетки ледени висулки - сталактити, наподобяващи по-къси или дълги до 4 м искрящи мечове. Всичко това образува пищната и ненагледна ледена украса на Преддверието, от която човек не би откъснал погледа си, ако не са студените тръпки, които чувства, когато остане по-дълго време тук. Навеждаме се, за да преминем през

Леденика е първата у нас електрифицирана пещера и първите си посетители приема през 1961 г., а през 1962 г. е обявена за природна забележителност. Включена е в 100-те национални туристически обекта. Преди няколко години по проект за близо 600 000 лева беше подменено напълно осветлението от топъл на студен тип, както и 400-метровите метални стъби и конструкции, като се осигури достъп и на хора с увреждания. Новите лампи излъчват двойно повече светлина с четири пъти по-малко разход на електроенергия. Според изследователите на пещерата се очаква скоро плесените и мъховете, причинени от топлото осветление, да изчезнат и хилядолетният пещерен микроклимат да се възстанови.

ПЕЩЕРНИЯ КОРИДОР ПЛЪЗНЯТА

Той свързва Преддверието с Малката зала. Той е дълъг 11 м, широк до 4 м и висок от 1,50 до 2,30 м. Входът му е почти хоризонтален. В него няма синтрови образувания. Навлизаме в Малката зала. Тя има почти кръгла форма, а размерите й отговарят на нейното име – 21х17 м и максимална височина 4,8 м. В югозападната част се вижда два наносни конуса, прикрити със синтрова кора, върху която са образувани малки сталактони. Върху и около елипсовиден сталагмит, издигащ се като голям пчелен кошер почти в средата на залата, през зимата се образуват групи от много красиви ледени сталагмити, които създават истинска ледена феерия. По северната стена на залата са издълбани малки, но красиви корозионни ямички. На места те са до 250 броя на един квадратен метър и така са надупчили стената, че тя изглежда като сипаничаво лице. Преминаваме във висок до 5 м, широк в основата си до 3 м и дълъг около 6 м пещерен тунел, известен под името Кома, който свързва Малката с Концертната зала. Концертната (Голяма) зала е най-голямата пещерна кухина на Леденика.

ВИВАЛДИ ТУК ЗВУЧИ БОЖЕСТВЕНО

Тя има размери 60х45 м; височината от най-ниската точка (на дъното на езерото) до най-високата на тавана е 22,7 м. Варовиците над тази зала имат дебелина едва 14 м. Югозападната й част е изпълнена от голям наносен конус, изграден главно от глинести материали и припокрит с дебела синтрова кора. Ниската и средната част на конуса са осеяни с големи (с диаметър 4-6 м) и средни по размер сталагмити, приличащи на купи сено или на големи пчелни кошери. Върху високите части на конуса са оформени многобройни сталактони, някои от които в основата си имат диаметър от 8 до 10 м. Повърхността на много от сталактоните представлява живописна синтрова каскада. Погледите ни привлича сводът на Голямата пещерна зала, който наподобява оръжеен музей, събрал десетки древни оръжия - тежки кафяви мечове, масивни боздугани, щитове, барабани. Тук се виждат и своеобразни полилеи, които блещукат с разноцветни кристали. Тук всичко е величествено и неповторимо, като се започне от Крокодилът, Главата на великана, Сокълът, Дядо Коледа, къщичката на Баба Яга и много други. От голямата зала през железни мостове преминаваме през Малката и Голямата пропаст, през коридора Завеските, за да стигнем до не по-малко красивата Бяла зала. Тук могат да се видят Свекървеният език, Жената на великана, Слонът, Кълвещата се девойка. Най-високата точка на пещерата се нарича Седмото небе - достъпно само за най-запалените туристи. В североизточната част на залата е нейният "подиум" - тераса, получила се в резултат на проникването в пещерата на глина и чакъл по широката пукнатина на тавана на залата с посока северозапад-югоизток. Вече няколко пъти тази тераса е служила за естрада на хорови формации, оперни и симфонични оркестри, които са изнесли на времето си първите у нас концерти под земята. Според хористите и оркестрантите Концертната зала има "божествена" акустика и Вивалди например звучи божествено. Усещането за нещо вълшебно и мистично се усилва и от светлините лъчове на прожектора, осветили сред тъмнината величествените скулптури, изваяни от природата, и мъзикантите, излезли като че ли от приказките.

ЛЕДЕНОТО ЕЗЕРО ИЗПЪЛНЯВА ЖЕЛАНИЯ

Изкачвайки се по каменната стълба към една вътрешна зала, която носи името Хладилника, ние все още сме в плен на причудливите синтрови образувания на Концертната зала, създадени от неуморните капки вода. Ето пред нас се вижда главата на негърче, зад което застрашително е надвесен крокодил. Срещу негърчето е каменното сърце, обрасло откъм прожектора със светлозелен мъх. (В тъмните пещери, където липсва светлина, няма зелени растения. Но около прожекторите в Леденика растат мъхове, насочени към светлината. Те проявяват позитивен фототропизъм. За разлика от мъховете на повърхността листата им са тънки, редки и с по-малко хлорофил. В повечето случаи тези мъхове са безплодни. Само близо до прожекторите те образуват дребни спори. При достатъчно влага и светлина те се развиват и озеленяват синтровите образувания около прожекторите.)

Напускаме централното стълбище и се придвижваме вдясно. Тук с всяка измината крачка пещерната украса мени своя лик. Пред нас се изправят огромни сталактони с каскадна повърхност. Между тях са Медузата и Вазата, охранявана от малка каменна кукумявка. Над главата ни се спускат различни по големина мечовидни сталактити, а вдясно се открива голям синтров барабан. Ето ни отново на централното стълбище. От свода към нас се спускат сравнително дребни, но свежи сталактити. Едни от тях приличат на луковици, други на моркови, трети на вимета на дойни крави.

Навлизаме в Хладилника - малка дъговидна зала с размери 21х10 м и с максимална височина 3,9 м. Тя представлява тераса, разположена на 18 м над дъното на Концертната зала. В миналото тази малка зала е била използвана от бубарската станция в гр. Враца като хладилник, в който е съхранявано бубено семе, затова е получила името Хладилника. Достигаме до синтрово езерце, дълбоко само 50 см, чиято огледална повърхност отразява изящни колони. С малки колебания нивото на езерото се запазва през цялата година. За кристално бистрата вода на езерцето съществуват поверия, че тя е събрана от сълзите на пещерни самодиви... Всъщност някога пещерата е била пълна с вода, но постепенно водата е изчезнала и е останало само едно малко езеро - Езерото на желанията. Според легендата, ако някой потопи ръката си в леденостуденото езеро в пещерата и си пожелае нещо, желанието му ще се изпълни.

До Леденика се стига по 16-километров асфалтов път от Враца, криволичещ сред скалите и горските масиви на планината, или пеш по екопътеката за 5 часа. Първата среща с врачанския карст, която подготвя туристите за невероятното преживяване в пещерата, е още след излизането от Враца, сред отвесните скали на пролома Вратцата. Малката живописна река Лева се е врязала в основата на скалните варовикови зъбери, забили се в небето със своите 350-400-метрови върхове. От този пролом тръгват няколко екопътеки - по ждрелото на Лева към Боров камък, към водопада Скакля, пещерата Фарафуновата дупка и към с. Згориград, откъдето с опитен водач може да се проникне в пещерата Гърдова дупка с невероятна подземна река, езера и сифони.

Във Врачанския балкан има над 500 пещери, сред които най-дълбоката пещерна пропаст Барки в района на с. Горно Озирово - минус 356 м и дължина 2600 м, най-красивата българска пропастна пещера Змейова дупка край с. Бистрец, най-интересните в морфологично отношение Темната дупка в района на Лакатник и Серапионовата в района на Черепиш и големият карстов извор Житолюб.

Пещерата и посетителският информационен център работят всеки ден: лято: 8:30-12:30 ч. и 13:30-18:00 ч.; зима: 8:30-16:00 ч., Част е от Стоте национални туристически обекта на Българския туристически съюз, има печат. Пещерата се обслужва от екскурзоводи и е отворена за посещение през цялата година. Препоръчително време за посещение - зима и пролетта, за да се видят ледените висулки. Лятно време районът е хубав и за туризъм. В близост до нея се намира хижа "Леденика" с 86 легла, туристическа кухня и ресторант с 50 места. Комплексът предлага конна езда, стрелба с въздушна пушка, пейнтбол. От хижа "Леденика" тръгват множество екопътеки. На няколко километра оттук е известната с почивната си база местност Колониите, а на 10 км е хижа „Пършевица", откъдето може да се изкачите на най-високия в този дял на Стара планина връх Бялчица могила (1484 м).

Освен с уникалните си образувания пещерата Леденика има и голяма научна стойност, защото е обитавана от 16 вида троглобионти. Температурата в пещерата варира от –7°С до –15°С в Преддверието, до 8°С във вътрешността й. Влажността на въздуха е 92%. Животинският свят е представен от: прилепи, пещерни бръмбари, мокрици, паячета. Единствено тук може да се види насекомото Леденикус или Светломъх, които са много слабо развити.

Д-р Алексей Стоев

В царството на канадските гори

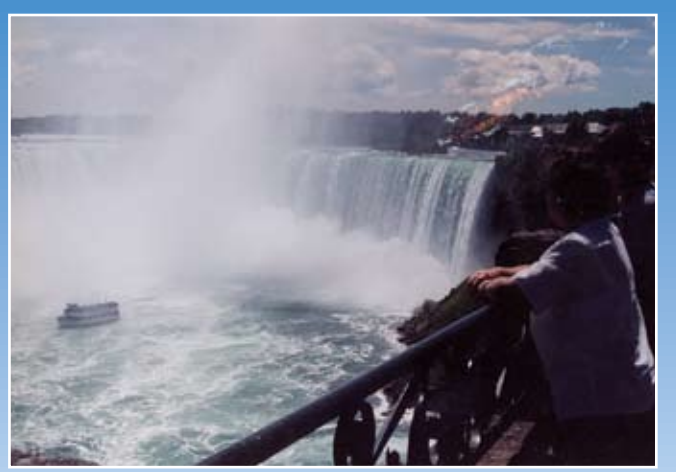

Канада, Големият бял север, Страна под знака на Арктика, Сънното царство на кафявите мечки - все определения, които подсказват среща с непозната и далечна страна. И тя може да ни предложи вълнуващо пътуване в необичайна за нас природа и мащабност. Всъщност Канада винаги е привличала магнетично туристи, пътешественици, търсачи на силни усещания. Нестихващ е интересът към уникалната й природа със 100 хиляди езера или с великата Ниагара, към природните дадености, в които величието и могъществото са най-изключителната атракция.

Изкушени от "бялото мълчание" на безбрежната снежна пустош, залутани в огромната й територия (по площ, колкото Европа и 90 пъти по-голяма от България), се губят екипажи на яхти и самолети, предприели рисковани пътувания. По последни данни канадското федерално правителство изразходва ежегодно 200 млн. долара за спасяване на изпаднали в беда екипажи в нейните граници.

Пътуваме през Ниагара парк, природен парк, простиращ се на стотици километри. Все още сме изтръпнали, все още не можем да дойдем на себе си от грандиозното зрелище, което ни показва "Подковата", канадската Ниагара. Водопадът предизвиква заслужена национална гордост у канадците. Две трети от него принадлежат на Канада, една трета - на САЩ. Канадските жители притежават и цялостния му прекрасен изглед. Те отдавна са го отвоювали от сънното царство на кафявите мечки, за да го превърнат в постъпления от туризъм и 4-милионна киловатчасова електроенергия. След съзерцанието на водопада потъваме в зелената пищност на Ниагара парк. Уж дъбрава като нашенската, но все пак различна. Най-напред с пролетната свежест на дърветата и със зеления килим под краката ни, твърде необичайни за средата на лятото. По това време на годината нашите широколистни гори започват вече да жълтеят. А тук дърветата преливат в нюансите на зелената гама: светлозелено, резеда, тъмнозелено. За този все още пролетен взрив на свежест и зеленина през късното лято основна роля играят живителният полъх на Ниагарския водопад и влагата на езерата в провинция Онтарио.

В широколистната гора се издигат мощни дъбове, тополи и клен. Кленовото дърво ярко участва в живота на канадците. То фигурира с кленовия си лист в националния герб, в името на националния отбор по хокей; от сладкия му сок се приготвя кленовият сироп, елексир за жителите на Канада.

Вълшебството на девствения лес ни омайва, дишаме леко, с пълни гърди. Какво ни трябва повече, за да се чувстваме щастливи в една гора? Но паркът явно ни готви изненада - гледка, която не сме очаквали... Пред нас се изпречва огромен цветен часовник, сътворен от човешките ръце сред природния парк. Огромните му стрелки отмерват времето пред удивения ни поглед. Те тежат 567 кг, местят се върху циферблата, направен от 25 хил. цветя, увивни растения и храсти, които се сменят със смяната на годишните времена. Диаметърът на циферблата е 12 м и половина. И това чудесно творение на парковото изкуство ни впечатлява не само с големината на размерите си, но и със симетричните фигури, оформени с невероятно чувство за хармония на форми и цветове.

Това е още едно чудо, още една проява на красотата, с която ни очарова и ощастливи Ниагара парк. То ни изпълва и с преклонение пред хората, които са го сътворили. Има защо.

В канадските гори лятото бавно отстъпва своята власт на есента. Някак неохотно и постепенно си отива. Да бъдеш там и да усетиш как есента пристъпва в тях, е щастливо стечение на обстоятелствата. Цветовата й гама е по-богата от тази в есенните гори на България. Широколистните дървета у нас жълтеят, после гаснещата жарава преминава в меката топлина на кафявото, докато тук, в горите на Апалачите, в които бродим, е друго. Лимоненожълти, светложълти, пясъчни бои багрят листата, а после в тях избухват пламъци в рубиново, пурпурно, тъмночервено...

В иглолистните гори на Скалистите планини срещаме могъществото на грамадни борове с височина над 100 метра. Първите им клони се издигат на 30 м над земята.

Дъгласовата ела, балсамов бор (от него изтича прозрачният балсам), мощни кедрови дървета с обиколка на ствола 11 метра ни карат да затаим дъх пред могъществото на това горско царство.То излъчва усещане за светостта на храм и като древните друиди, келтските жреци на Галия, се прекланяме пред божествената сила на дърветата, които живеят и умират прави.

Канадците умело използват великолепието на своите гори. И ги превръщат в скъпи курорти с изискани луксозни хотели, ресторанти, казина и места за различни забавления, за зимни спортове и др.

Вдъхновен от "бялото мълчание" на канадския лес, Джек Лондон написа найхубавите си разкази, разгръщайки действието им и битката на живот и смърт върху техния мощен фон. Героите му водят тази битка, подтиквани от неистовата си жажда за живот. В разказите се мяркат и образите на коренните жители на това омагьосано горско царство - индианците. Кой не е изпитвал истинска симпатия към тях, хората, които боготворят земята, на която стъпват нозете им. Те вземат от нея само онова, което им е необходимо. Тяхната дълбока човешка драма е заложена в историята на Канада. Трудно оцеляват те в борбата с цивилизования свят, респектиращ ги с металните си оръжия, залъгвал ги с евтини залъгалки и украшения, упойвал ги с огнената вода - алкохола. В центъра на Торонто видях двама от тях. В тъмните им лица с изсечени сякаш черти имаше много първична сила и достойнство. В градчето Сейнт Джакобс млад индианец свиреше прелестна мелодия на пан-флейта. В днешното ежедневие на Канада за коренните местни жители напомнят чудните названия - Ниагара и Омаха, Мархъм и Спадайна...

Канада, едно незабравимо пътуване. След него остават спомени с дъх на гора, шум на бучащата вода на един водопад, гледка на езерно огледало, срещи с толерантни хора, различни по цвят и национална принадлежност. Ако ви се отдаде щастлив случай - пътувайте в държавата под знака на Арктика. Ще ви предложи много чудесии, увереност!

Канада-Онтарио-София
Веселина Тонова

ЕХО ОПАСНА ЗОНА

Наркотуризъм

Завърна се модата на гъбите от времето на хипитата, разказва РФИ в рубриката си „Европейски акценти"

Холандия е известна като страна, твърде толерантна спрямо употребата на дрога, по-специално на леки наркотици. Продажбата на хашиш и канабис е разрешена все още. Такъв е случаят и с халюциногенните гъби. Но след няколко инцидента от това лято свободната продажба на този вид гъби може да бъде преразгледана.

ИДЕЯТА БАВНО СИ ПРОПРАВЯ ПЪТ

Важно е да се уточни, че в Амстердам има „кофи шопове", в които се продават леките дроги. Но паралелно с тях съществуват т.нар. смарт шопове, в които се предлагат други вещества. Сред тях са и въпросните гъби. Австралийски турист си купува кутийка с тези гъби за 13 евро и споделя, че ако имаш добри приятели, е доста забавно. Нещата стават много „визуализирани". „Ако гледаш нещо, което се движи по определен начин, то може да изглежда, че се движи по съвсем различен начин. И много се смеем. Ако го правиш с приятели, няма проблем. Сигурен съм, че приятелите ми знаят какво да направят, ако нещо ми се случи", разказва туристът. Дебатът за халюциногенните гъби обаче се изостри след смъртта на 17-годишна французойка. Тя загина през март, след като се хвърли от мост в Амстердам. Английски турист пък си счупи двата крака, скачайки от прозореца на стаята в хотела си. Примерите обаче не свършват дотук. Датчанин бе хванат да шофира със 150 км/ч под въздействието на дрога също това лято, отново в Амстердам. В холандския парламент вече се води дебат за употребата на тези гъби, предизвикващи халюцинации. Консерваторите настояват за забраната им.

МНОЗИНСТВОТО ОБАЧЕ ЗАЩИТАВА ПОЛИТИКАТА НА ТОЛЕРАНТНОСТТА

Самите собственици на смарт шопове не вярват, че гъбите ще бъдат забранени. Любителите на халюциногенните гъби в Холандия са многобройни и изтъкват, че те в крайна сметка са естествен продукт и не са токсични, независимо че действат на мозъка. И сравняват въздействието им с алкохола, който убива мозъчни клетки, или пък цигарите, които предизвикват рак. И така, „вълшебните гъби" остават на пазара в Холандия, докато не бъдат представени медицински аргументи за тяхната забрана. Младите хора са най-големите консуматори на дрога, лека или твърда. Испания държи световния рекорд по употреба на кокаин. От миналата година испанската полиция следи дискретно, но ефикасно кожите, лицеите и обществените места, посещавани от младежи. Става дума за постоянно наблюдение, осъществявано от малки групи цивилни полицаи. Ролята им е да осигуряват най-вече превенция. Те работят в тясно сътрудничество с ръководството на учебните заведения и родителите. Операцията вече дава своите плодове. Общо са били задържани 1540 души, свързани с трафика и употребата на дрога. Заведени са и дела. Много важно е залавянето на 207 души, организирали трафик на дрога вътре в самите училища. Няма нужда да изреждаме и заловените количества хероин, кокаин, хашиш и марихуана - засечени в междучасията. Най-разпространеният лек наркотик - тревата, е опитвал

ВСЕКИ ЧЕТВЪРТИ ТИЙНЕЙДЖЪР В БЪЛГАРИЯ

сочат официалните проучвания. Най-разпространените, но в същото време нелегални цигари с „мери джейн" са най-евтини. Голяма част от пушещите трева са убедени, че една обикновена цигара с тютюн се равнява на две треви. Около 100 000 българи употребяват джойнт, сочи статистиката.

Наред с продуктите от канабис много популярни са синтетичните наркотици - екстази и пико. Голяма част от тях се произвеждат нелегално у нас, което повлиява цената и тяхната употреба расте на местата за развлечение - партита, дискотеки, клубове. Наричат ги парти-дрога или денс-наркотици.

Пико е предпочитано заради бързия ефект. За разлика от другите синтетични наркотици то действа мигновено - 3-4 минути след консумацията. Хапчетата предизвикват усещане за енергия и сексуална сила. Крайният резултат обаче е тотално изчерпване на жизнените сили. Произходът на дрогата е чешки. Синтетичният наркотик е метамфетамин, извлечен от ефедрин и червен фосфор, и е произведен за военни цели в Китай. Пико е известно като „синтетичната кока". Той е на кристали и носи рисковете на хероина - да бъде с примеси. Това определя и цената. Завърна се и

МОДАТА НА ГЪБИТЕ ОТ ВРЕМЕТО НА ХИПИТАТА

Заради възможността да си ги доставят без пари мнозина стават наркотуристи. Активният сезон за събиране на халюциногенните гъби започва през септември, октомври. Гъбите са от семейството Псилоцибе. Те се съхраняват сушени, замразени или в мед. Някои си правят чай от тях. Намират ги за безобиден наркотик, но не са малко случаите на постъпили в психиатрични клиники и на тотално увреждане на нервната система.

Преклонение пред върховете

Пожълтяла страница на в. "Ехо" от далечната 1974 г. (бр. 46, петък, 15 ноември) ни представя част от дневника на вече загиналата известна алпинистка - рускинята Елвира Шатаева. Тя е съпруга на световния алпинист, номер едно от златните туристически постижения в годините на бившия СССР - Владимир Шатаев. Съдбата на звездната двойка е тясно свързана с България , БТС и особено с в. "Ехо". В юбилейната година напомняме за тези върхови моменти от присъствието на незабравимите личности на страниците на изданието ни.

ЛИЧНО ПОЗНАВАМ ШАТАЕВ. ПОВЕРИ МИ АРХИВИТЕ НА СЕМЕЙСТВОТО И ДНЕВНИЦИТЕ НА ЕЛВИРА

Елвира Сергеевна Шатаева е родена през 1939 г. в Москва. Завършва училището за приложно изкуство и постъпва на работа в артела за детски играчки "Осми март". Тук, на щанда за сглобяване на пеещите детски кукли, тя среща своя бъдещ съпруг Владимир Николаевич Шатаев

Година и половина Елвира и Володя поставят изкуствените сини очи на куклите и се гледат влюбено. Любовта им е невероятна и главоломна. Но Володя Шатаев не намира сили и нужните думи да се обясни на любимата си и умопомрачена от неукротимите си чувства, тя напуща работа. Прощалните й думи са: "Володя, ще ме целунеш ли поне веднъж"- целува го и изчезва. Влюбеният Шатаев броди година и половина из Москва да я търси. И я среща! В съдбовния час, когато тя вече е купила билет и се готви да отлети за о. Сахалин. Оженват се и веднага той я записва в курсове за инструктори на жени алпинистки "Шхелда" в Кавказ. Това предопределя съдбата на необикновената им двойка. Отначало Владимир Николаевич успява в едно незабравимо лято да покори Кавказкия първенец - това е прочутото най-масово изкачване на Елбрус, което е предвождано от председателя на Кабардино-Бахлария. Добил кураж, повярвал в силите си, Шатаев поема своята любима и скоро двамата с Елвира са утвърждават като най-елитните алпинисти висотници в бившия Съветски съюз. Шатаев става носител на званието "Снежен барс", което се дава за покоряването на четирите седемхилядници в страната. Назначен е за държавен треньор и началник на отдел "Алпинизъм" към спортния комитет на СССР. Заедно с Елвира изкачват първенеца на Памир. Жена му придобива самочувствие и създава женска група, която постига седем световни рекорда по върховете, прославили страната в колективния туризъм. За съжаление при един ураган загива цялата осемчленна група на прочутата вече в света алпинистка.

Всички свои дневници Елвира Шатаева печата във в. "Ехо", в "приятелска България".

"В продължение на десет години най-точната ни информация за световните постижения в алпинизма получавахме чрез вашия в. "Ехо", сподели в една от срещите си с мен самият Шатаев. След непрежалимата нелепа смърт на жена си той ми завеща целия архив на своята съпруга. Той е в основата на готова за печат книга.

Спас ПОПОВ, отличник на БТС, първият българин, обиколил пешком страната

(редове от дневниците, публикувани в "Ехо")

Насаме с върховете
По снежните
ръбове на Ушба

25.VII. Снегът е красив. Движим се към скалата Настенко... В лагера ни вярват, но се боят. Все пак това е Ушба! А аз тръгнах изведнъж, без да се обръщам. Не обичам прощаванията... Мъгла. Като в пъкъла. Нищо не се вижда. Бързо се мени настроението на "Негово величество времето". До Северна Ушба пътят върви само по гребените. Очите постоянно сълзят. Отпред - пелена. Свръзките се движат самостоятелно без перила. Това е наш основен принцип. ...До върха остава съвсем малко. Северната стена! Тя видимо нарасна 8 метра! Още едно украшение - огромен корниз "изящно" виси над ушбинския ледник. И на самия му край - записка в гилза, вързана с шнур. Осигуряване... и записката е у нас. И ние пишем своята...

"Група алпинистки от ЦС на ДСО "Спартак" посвещават траверса на Ушба за 50-годишнината на съветския алпинизъм". Отново осигуровка и нашата записка е в гилзата.

Спускането от Северната стена не е сложно. Зная го от 1969 г. Но сега има толкова много сняг... Спускам се, без да зная къде точно стъпвам. И когато бяхме до мястото за нощуване на Северната стена, разбрах, че в нищо не сме сбъркали.

Вятърът е свиреп, старае се да изтръгне палатките, които упорито се мъчим да разпънем. Ушба се съпротивлява... Какво ли ще бъде времето утре?

26.VII. Отпочинахме добре. Вятърът все пак успя да изтръгне палатките. Днешният ден ще бъде тежък. Преградата е психологически най-трудното място. Козирка след козирка - наляво, надясно, високо, ниско. А са толкова красиви!

Цял "нож" от козирки, надвиснали като клони на плачеща върба. Това е коварният подарък на Ушба. Галя и Елла са в първата свръзка, Аз, Люба и Ася - втората. Напрежението е адско, движенията - пределно внимателни. Струва ти се, че дори не трябва да говориш. Това може да сгромоляса козирките.

Вече сме под Южния връх. Вълнението спада с няколко градуса. Виждам по-горе равна площадка, леко покрита със сняг. Там ще нощуваме, но е още далече. Снегът не е малко, разгребваме го с ледокопите и с ръце. След половин час площадката е готова. Не ми се иска да ходя никъде, но трябва да разгледаме пътя до върха. Отиваме с Ася на "обработка". Тук наблюдаваме Брокеновското явление - и зловещо, и красиво. В ореола на дъгата - огромна човешка фигура на фона на разсеяната мъгла...

27.VII. Южна Ушба се оказа много по-сложна, отколкото предполагахме. Сипят се камъни, тече вода и се излива безпрепятствено в ръкавите ни, а след това в каубойките и ботинките... Вървим по гребена, мъглата е овлажнила всичко наоколо. Нищо не се вижда - далече ли е Южният връх? Изведнъж чуваме гласове - те се приближават. И накрая виждаме хора - момчетата от групата на Игор Ханкевич. Бяха радостни, че са завършили маршрута си. А ние - решихме да построим бивак направо на върха. За пръв път щях да нощувам на върха. През нощта вятърът старателно разлюля палатката. Като че ли огромно живо същество барабанеше по стените й с огромните си ръце. Студено и страшно...

28.VII. Посрещнах утрото с радост. Наоколо нищо не се вижда - мъгла. Целият ден вървяхме в мъгла, а през нощта над нас самите боботеше бурята. Ушба като че ли се опитваше да предприеме последния си опит да ни попречи. В началото треперех, после, без да се смущавам, се развиках. Толкова близо мълниите раздираха небето!

29.VII. Утрото е ужасно лошо - буря, дъжд. Все пак се движим надолу.

30.VII. Мъжете от сванското село Мазери не повярваха, че сме се изкачили на Ушба. Мъже да се изкачват на върха, където според вековните представи на прадедите са живели зли духове - това да. Но жени на Ушба?! А ето че жените ни повярваха и дълго ни разпитваха и разглеждаха. Изнесоха направо на улицата маса с покривка и наслагаха най-различни ястия. И чак тогава почувствахме, че сме на земята, сред хора, че сме победили Ушба!...

В."Ехо", бр. 46(719), петък, 15 ноември, 1974 г.

„Колко хубави са тия юлски следобеди в дълбокия циркус на Рибните езера! Слънцето отдавна е превалило гранитния купол на Канарата и сега огрява изкосо белите скали на Мермера. Тих, едва доловим ветрец потрепва сегизтогиз като ранена птичка, събужда за няколко мига самотните смрики край брега на езерото и заглъхва из клековете на Кьоравица. Ситни бръчки пролазват като трънки по гладката повърхност на езерните води и бързо изчезват в крайбрежните камънаци. После над дълбокия циркус отново лягa нетленна тишина и сякаш цялата планина потъва в дрямка“ /Из „В дебрите на Рила“/

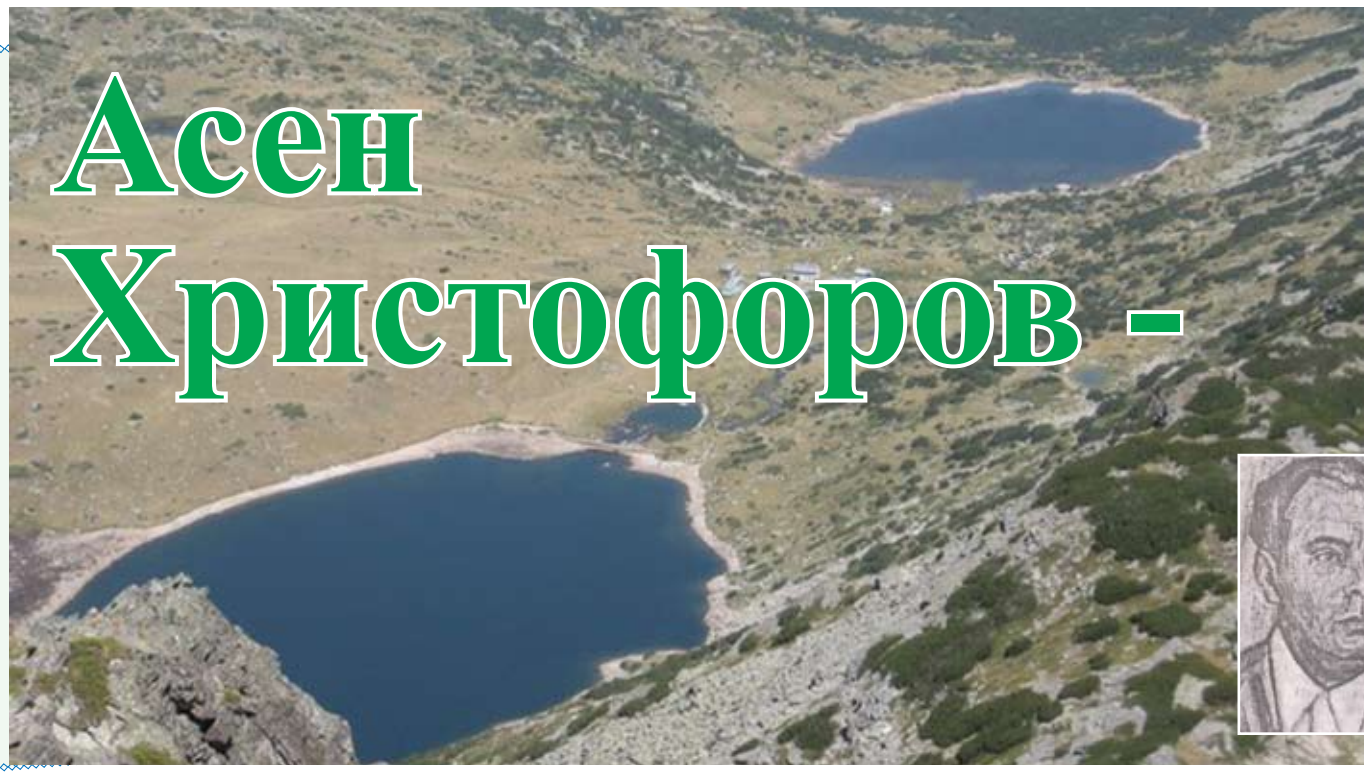

Асен Христофоров - Забравеният певец на Рила

Ако не беше Белене, ако не беше „доброволното“ преселване в Говедарци, а най-вече ако не беше дошла комунистическата власт през 1944 година… Сиреч той можеше и да доживее до дълбока старост, защото преди Белене Асен Христофоров е един силен и здрав българин като своите панагюрски предци. На 16 декември можеше да е още жив и да върви към вековна възраст - през 2010-а се навършват 100 години от рождението му. Но животът му бе прекършен като на могъщ бор, повален от гръмотевица.

Защо казвам забравен? Защото в Говедарци днес няма и една табела, която да напомня, че един голям писател, един истински певец на Рила е живял в това село! Даже и в интернет страницата на селото нищо не се споменава за писателя. Човешкото късогледство е голяма беда…

Името на Асен Христофоров изчезва от литературния небосклон почти заедно с кончината му през 1970 година, макар че остава написаното от него: десет книги, истински съкровища за ценителите на пътеписи. Голямата част от тях са посветени на Рила, родени са от неговите безбройни походи из дебрите на планината. Те носят и заглавия, които пряко насочват читателя към нея: „Из дебрите на Рила“, „Скици из Рила“, „Трима с магаре из Рила“… По-възрастните поколения, които са изпитали радостта да се срещнат с творчеството му още по времето, когато се печатаха книгите му, не са го забравили. Други, които ще го открият днес, ще изпитат непреживяна радост от срещата с един истински майстор на словото, вдъхновен пейзажист, който ярко рисува красотата на планината, пребродена и изучена от него в детайли, както само истинският учен може да го направи…

Но защо той, професорът по политическа икономия, се превръща след 1944 година в нежелан член на преподавателската общност в университета? Отбягвайки думата „опозиция“, в почти автобиографичната си книга „Мацакурци“ /старото име на село Говедарци/ той разказва, че го били нарекли „опак човек“, понятие къде-къде по-безобидно и безопасно от другото - опозиция. Всъщност не би могло да се каже, че той се е опълчил срещу властта, че се е съпротивлявал. Но като човек с английско образование Асен Христофоров не е приет от новата университетска управа, а изглежда, и не е правил опити да й се хареса - това би било в разрез с цялото му възпитание, с принципите му да бъде честен и да постъпва така, както му диктува съвестта. Затова като истински интелектуалец, чужд на идеите на новата власт, той се оттегля и се обрича на почти доброволно отшелничество - единственият начин за оцеляването му в иначе чуждата за него среда.

Чужда среда е точната дума. Роден е и израснал в Пловдив, в едно патриархално семейство, където големият авторитет е дядото / мирови съдия/, а зетьовете и синовете му - все адвокати. Семейството води аристократичен за времето си начин на живот. То могло да си позволи и лукса да изпрати момчето да завърши средно образование в Роберт колеж в Истанбул, а след това и да продължи да учи в Англия. Българин в Англия? Това смущава граничните английски власти, те разпитват младежа за целта на пътуването, има ли достатъчно средства и като разбират, че разполага само с двайсет-трийсет лири стерлинги, че не познава никого в Лондон, решават, че той трябва да се върне обратно, макар да пътува с редовна виза! Младият българин, говорещ добре английски език, успява да се справи с положението, показвайки вместо препоръка две писма до него от добре известния за времето си английски поет Джон Мейзфийлд. Името и писмата на поета изиграват магическа роля - чиновникът сменя тона с най-любезен и му пожелава приятно пребиваване в Англия.

И така, Асен Христофоров е първият български студент в Лондон. След дипломирането си работи три години в Париж, а после се връща в България и става университетски преподавател до датата /9-и септември 1944-а г./, която преобръща живота му. Той е принуден да подаде оставката си, защото нямат вече нужда от него! Образованието, получено на Запад, в капиталистическа страна, неговата политикономия, е отхвърлена!

Ако Асен Христофоров беше един обикновен човек и един обикновен преподавател, той можеше или да се приспособи, или да загине, както загиваха доброволно хората, непримирими с установилата се комунистическа власт. Но Асен Христофоров е от стар български род, в жилите му тече и панагюрска кръв, той има много възможности за оцеляване. При това с чест. И той избира отшелничеството, като си купува парцел извън границите на село Говедарци, построява си къща и заживява там сам. За да оцелее физически във време, когато селяните трудно продават кокошка или яйце, той е принуден да отглежда кокошки, две кози, да има куче за другар и охрана. Заживява там в усамотение с тях, с книгите за превод, сам със своя свят. Там се ражда първата му книга - „Скици от Лондон“, наградена от Съюза на българските писатели с наградата „Алеко Константинов“ за 1945 година - вероятно плод на оная носталгия по Острова, за която той самият разказва: „Човек започва да чувства липсата на Лондон и цялата онази съвкупност от неща и прояви, която се съдържа в това понятие, даже след едно няколкоседмично отсъствие от метрополията…“.

Изгубвайки през 1947 година университета - един сигурен остров, където можел да се чувства добре сред колеги, сред млади хора, интересуващи се от науките, Асен Христофоров се обрича на усамотение /а е само на 37 години!/. Жена му не споделя напълно отшелничеството му, така той заживява като самотник - един странник за закоравялата душа на планинците, чийто живот писателят ще обрисува майсторски, реалистично, но същевременно с една тънка ирония и самоирония. „Мацакурци“ се казва книгата, посветена на живота му край Говедарци, в която той разкрива истинската, макар и не особено радостна картина на периода, в който се преобразява животът в българското село. Това са годините, когато се променят традиционното мислене на селянина, обичаите и нравите му, като се изостря и засилва отрицателното у него. Човекът губи земята си, губи животните си, с които прекарва понякога месеци в планината, губи устоите си, своята сигурност. Колективното чувство не му е особено сродно. Какво му остава тогава? В очите на тия хора писателят изглежда странно, те недоумяват как е възможно един професор да зареже науките си и да се затвори накрай селото им в една къща, да отглежда кози и кокошки… Те знаят, че превежда и пише книги, но недоверчивостта е характерна за селянина, подозрението не ги напуска докрай, те не го приемат и не биха могли да се чувстват равни с него. „…За мнозина жители на селото, пък и за някои негови ръководители - пише с горчивина писателят в изповедната си книга „Откровения“, издадена през 1970 година - монахът Софроний е далече по-ценният индивид от нас двамата.“ Книгата завършва с изречението: „Аз ли ти се криво молих, господи, ти ли ме криво разбра!“ и това изречение би могло да послужи като мото на живота му, преминал в принудително отшелничество, обикаляйки планините и реките, сред компанията на други отшелници - монаси, овчари и говедари, защото това са хората, населяващи върховете на Рила. Те са неговите сродни души.

Но изпитанията за писателя и преводача Асен Христофоров не свършват с Говедарци - той е арестуван по подозрение за шпионаж, после закаран в Белене, откъдето едрият по природа мъж се завръща отслабнал до 45 килограма. След изпитанията на острова, убежище за писателя е пак неговата „бърлога“ край Говедарци. Още дълго ще скита той из планината, която опознава в детайли. Рила е неговото спасение, тя е източник и на вдъхновение. Зачетете ли се в която и да е от книгите му, посветени на планината, ще искате да продължите започнатото пътешествие с този вещ и мъдър водач, този по алековски ироничен и сладкодумен и наблюдателен разказвач, надмогнал, доколкото това е възможно обидата, огорченията, болката. В книгите му ще откриете неговата богата реч, една изящна словесност, напомняща по своето богатство най-добрите образци от нашата литература, съперник на Вазов по майсторство на пътеписа. Ето само още няколко реда за илюстрация на казаното: „Планината изведнъж се възправи като гигантска стена зад града. Накамарени един връз друг, заснежените рилски върхове блестяха ослепително с разтопеното си сребро, което се стичаше надолу сред леки пари, за да подхранва водите на безброй пенливи потоци и рекички…“.

Казват, че истинският благородник си личи и по това, че не позволява изпитанията да го сразят изведнъж. В своето отшелничество Асен Христофоров твори, но и превежда и оставя за поколенията някои от най-значимите творби на едни от най-великите англоезични автори: ”Белият зъб“ на Джек Лондон, ”Брулени хълмове“ на Емили Бронте, ”Трима души в една лодка“ на Джером-Джером и много други.

Сега, когато се навършват 98 години от рождението на писателя и 38 от смъртта му, всяка среща с негова творба ще бъде за него едно възкресение. Възкресението, което Асен Христофоров - певецът на Рила, заслужава.

Мария Галишка-Владимирова

Животът ти извор на песен е жива

„Не е нито комично, нито банално да носиш пролетно сърце в есенно тяло.“
Из дневника на Екатерина Каравелова

Красотата и музиката не се разказват. Те се преживяват. Затова е много трудно да опишеш в броени редове личност като Борис Стрински - човек песен, една необикновена душа мембрана, изпълнена с искреност, с неподправена доброта и хубост, сраснала завинаги с планината, опряла гордо чело в небесата. “Върхът ни вика“ е заглавието на една от неговите прекрасни песнопойки. Изписвайки заглавието на поредната си книжка, дали е знаел вече, че този повик е един от най-сериозните мотиви на необикновения му живот...

Такива хора са божи творения, те са необикновени не само с дарбата , но и с биографията и живота си. Докоснеш ли се до сърцето им, усещаш колко е велик Бог, колко много е вложил тук на Земята... и колко важно е да оценим всичко това навреме.

Роден в Долна баня, в надарена музикална фамилия, Борис прегръща песента още от ранно детство .“Откак се помня - вкъщи винаги се пее. Мама беше блестяща певица, вуйчо също. Аз започнах с устна хармоничка още съвсем невръстен, на 6 годинки вече мерех ръст с китарата, а когато получих подарък акордеон на 12-годишната си възраст, мислех, че вече целият свят е мой“ - разказва вдъхновен доайенът на туристическата песен у нас и младият порив на неспокойното му сърце искри в бистрия поглед, неподвластен на годините. А всички ние ясно си даваме сметка, че действително така е било - светът му едва ли щеше да е същият без акордеона, с който не се е разделял до днес.

Въпреки таланта и песенната традиция на рода, съдбата не пожалила изпълненото с нежност и музика сърце на младежа. Сервирала му жестока участ - в ония спорни тоталитарни времена баща му станал жертва на злочеста съдба - завистливи съграждани го оклеветили, отвлекли, ограбили и убили. Секнала задълго песента на Борис и майка му. Случилото се не само помрачило щастието в семейството, но и лепнало етикет на бъдещето на момчето. Така и не му позволили да завърши висше образование! Гузната съвест на убийците се изродила в мъст и те не позволили на сина да се развива по нормален път. Но вместо със злоба в сърцето, Борис растял любвеобилен, поетичен и добър. И превърнал мъката в муза. В пълното му с божествена хармония сърце нямало място за жлъч и омраза. Песента била по-силна от злобата.

Завършил самоковската гимназия и останал в родния град на майка си. Отишъл войник и създал хор в поделението. Тук срещнал и бъдещата си съпруга, с която имал честта да се запознае цели три пъти и да не я запомни. Докато я видял един прекрасен ден с нови очи и я залюбил завинаги. На всичкото отгоре танцьорката от Чепеларе излязла и прекрасна певица, така че още тогава се сдобил със солистка за бъдещите си музикални прояви.

Върнал се от войниклъка с булка... не минало много - и... вързали люлка. Родили се един след друг синовете му, тъщата била без пенсия и с две малки заплати трябвало да се гледа семейство. Младежът се отдал на труд и творчество. Придобил учителска професия със специалност ”технология на машиностроенето“. Мечтата да учи в консерватория била невъзможна и затова се заел да се самообразова и в музиката. Отначало съчинявал песните и стиховете с душа и сърце, не ги пишел, а директно ги изпълнявал със своите приятели хористи. Започнал да води вокални групи и хорове по предприятия и училища за дребни хонорари. Свирел с приятели по ресторанти, за да препечели някой лев... и защото музиката му била в душата и сърцето. Не можел да живее без песента.

...През пролетта на 1967 г. хор „Планинарска песен“ направил концерт в Самоков. Един от местните учители - Димитър Тончев, казал: „Та ние сме в планината. Не можем ли да направим такъв хор като софиянци“. Малко им трябвало - заели се неколцина ентусиасти и бързо сформирали Хор на туристите ветерани. Борис грабнал акордеона и станал корепетитор. Само година по-късно обаче учителят диригент се разболял и починал. Хорът останал в ръцете на младия Стрински. Оттогава - та до днес. Вече 40 години! През тези изпълнени с изяви и турнета години неуморният самоковски маестро създаде и отгледа и детски туристически хор „Рилчета“, с което даде пример за приемственост между поколенията в областта на планинарската песен.

...Първата песен, която написал, била тази за Самоков. И днес я пеят - като химн. Качил се един ден на Мальовица, бил много уморен, полегнал на тревата, загледал върховете и гората... и думите и нотите сами се настанили в главата му. После просто я изпял! И песента тръгнала... В името на неговата песен всяка година от 2003-а насам през август, в чест на празника на Самоков се провежда традиционният фестивал на туристическата песен ”Самоков - Бялата порта на Рила“.

Днес Борис Стрински е най-изявеният жив автор и изпълнител на планинарската песен у нас. Над 100 негови песни се пеят от всичките ни туристически хорове /а и не само от тях, и не само у нас/. Той е носител на три медала ”Ал.Константинов“, два - ”За особени заслуги“ I степен от Съюзния съвет на БТС, носител е на два бронзови, два сребърни и два златни медала. Той е първият носител на учредената през 2004 г. престижна награда на името на Филип Аврамов. Притежател е на десетки грамоти, дипломи, почетни плакети. Носител е и на почетните знаци на гр. Зебнитц, Германия, и Кутна Хора - Чехия. Името му е известно редом с това на незабравимия Филип Аврамов, бащата и вдъхновителят на планинарските хорове у нас.

“Филип Аврамов и Борис Стрински жалонираха пътя на туристическата песен в България“ - е оценката на проф. Иван Лалов, бивш председател на БТС. Незавършилият консерватория маестро, самородният планинарски талант Стрински е почитан от музикални светила и професори у нас и в чужбина. Неговите сборници песнопойки и дискове с авторски и изпълнени от хористите му песни се продават с успех, творчеството на живота му радва сърцата на ценители от цялата родина. И не само от тях. Песните на Стрински отдавна са излезли извън пределите на нашата страна.

Самоков оцени достойно своя музикант и му присъди златно отличие, като го направи свой почетен гражданин. Песните му носят ритъма на планинарското сърце и веднаж като ги чуеш, не може да не ги запееш. Натрупал опит през годините, талантливият композитор не само създава песните, но ги и хармонизира. Който е слушал „Горска нощ“, не може да не се сети за Шуман...

Но най-голямото отличие си остава признанието на хората. Между пожълтелите страници на необикновения му дневник с писма и впечатления четем:

”Песните които пишете и създавате с толкова голяма любов, са така хубави и мелодични, че без съмнение ще звучат на всички фестивали на туристическата песен...

Искрено се надяваме да направим прекрасното ви творчество достояние на колкото е възможно повече ценители.“

СОУ „Васил Левски“, с. Черни Осъм, обл. Ловешка

Весела Марешка / ръководител на местните туристически хорове/:

„Винаги помни, че високо ценя сътрудничеството с теб и се гордея с този факт. Бъди здрав, скъпи приятелю, и нека Бог закриля теб и цялото ти семейство“.

Пеню Кадънков /откъс от последното му писмо, преди да почине/:

„Благодаря за чудесния подарък! Толкова се зарадвах! От сърце ви благодаря за изненадата. Разбира се, заслугата си е изцяло и само ваша“.

Бистра Николова, автор на текста на песента ”Мальовишка прелюдия“:

Разни почерци и поводи, много познати и доста нечувани имена на творци, приятели и обикновени фенове - едно неоценимо богатство, на което всеки истински човек искрено и благородно ще завиди. Имената и страниците са пожълтели, но топлите думи сгряват сърцата и целият този ненаписан том от благодарности и споделени чувства, отразили творческо сътрудничество и общувания, са най добрата характеристика и оценка на един изпълнен с дела и творчество живот, обречен на песента и любовта към хората. На този необичаен сейф, изпълнен с най-голямото богатство на планетата - обичта и признанието на хората, може да завиди и най-големият милионер. Защото никой не е видял след някой в последния му път да тръгнат банки, пари и богатства. Човек остава на този свят с делата и спомените, в дирята и творчеството си, живее вечно с песните... и гена на потомците си. В годината на 80-ия си юбилей този нестареещ любим наш маестро може да се похвали, че един ден ще остави след себе си не само прекрасния човешки спомен, незаглъхващото ехо на своите планинарски песни, но и най-малко двама внуци, две внучки и един правнук. Толкова са досега - дай бог да станат двойно, тройно и петорно повече. И правнуците, и песните...

Емилия Бахарова

Руй планина - Позната и непозната

Руй планина е разположена в Западна България, близо до град Трън и заема най-западната част на Руйско-Верилска планинска група. Държавната граница между България и Сърбия минава по вододелното било на планината. В южна и източна посока на наша територия тя се ограничава от долината на река Ерма. На запад се свързва с планината Рудина. На югоизток от нея е Ездимирска планина.

Релефът й е изключително интересен и разнообразен с нейните многобройни котловини, долини и проломи. Ерма е река, която протича през територията на Сърбия и България. От българска страна се намира красивото Трънско ждрело, което е едно от Стоте национални туристически обекта и е обявено за природна забележителност и защитена територия. От сръбска страна е Погановското ждрело с историческия Погановски манастир. Руй планина има източно-западно разположение с дължина 20 км и широчина 8 км. Тя е куполовидна планина от блоков тип, много приличаща на Витоша планина. Нейният първенец е връх Руй (1706 м), от който се открива чудесна гледка към цялото Знеполие.

Тук е и един от екологично чистите райони на България. Богатите горски масиви са от бук и дъб, но се срещат и други дървесни видове - бряст, явор, габър, липа и др.

Освен разнообразната флора планината притежава и разнообразна фауна - зайци, лисици, вълци, диви свине, сърни, елени и различни видове птици. Районът е богат и на археологични находки, което прави планината интересна и желана за туристите.

Хижа "Руй"

Разположена е в местността Козина ливада, на 1508 м н.в. Тя представлява масивна двуетажна сграда и има капацитет 40 места. Водоснабдена е и електрифицирана с агрегат, а отоплението е с печки на твърдо гориво. Санитарните възли са етажни. Банята е обща. На първия етаж са туристическата кухня и столова. Има ски-писта, съоръжена с влек.

Изходни места: гр. Трън - 16 км по черен път, с. Забел – 3 ч., с. Турковци – 3 ч., с. Ломница - 2.40 ч.

Съседни туристически обекти: в. Руй - 1706 м н. в. - първенец на планината - 1 ч., хижа „Ерма" - 4 ч. пеша по почвен път.

Стопанин: ТД „Руй" - град Трън, тел. 07731/31 85, 089671 5254.

Хижа "Ерма"

Хижата е разположена в Руй планина, в местността Пеина воденица, край пътя за Трънското ждрело, на левия бряг на река Ерма, на 700 м н.в. Преустроена е за хижа през 1970 г. Представлява триетажна сграда с капацитет 26 места в стаи, с общи за сградата санитарни възли и умивални. Хижата е водоснабдена и електрифицирана.

Отоплението е с печки на твърдо гориво. На партерния етаж са туристическата кухня и столова. В отделна сграда непосредствено до хижата целогодишно работи механа. Има паркинг.

Изходно място: гр. Трън – 1 км по асфалтиран път.

Съседни туристически обекти: ждрелото на река Ерма - 0.45 ч., манастирът „Свети Архангел Михаил" - 0.30 ч. по шосето за Ждрелото и по пешеходна пътека, хижа „Руй" - 4 ч. пешеходен преход (15 км по асфалт и черен път).

Стопанин: ТД „Руй" - гр. Трън, тел. 07731/31 85, 089671 5254.

Люлин планина - Близка на софянци

Люлин планина се намира на 5 км югозападно от София. Тя е разделена от Бучинския проход на два дяла: Западен и Източен. На по-високия източен дял се намира първенецът на планината - връх Дупевица – 1256 м н.в. Името й идва от формата на съседния до Дупевица връх, който представлява отвесна скала, от която се открива прекрасна панорамна гледка към цяла София, Банкя и Витоша. Северният склон е покрит от дъбови и букови гори, а южните склонове са обезлесени и поради тази причина са по-безводни. Те са покрити с тревна растителност и ниски храсти. В подножието на северния склон на планината се намират софийските квартали Банкя, Мало Бучино, Горна баня, Княжево и Владая. Със специфичния си климат град Банкя е известен в страната като национален център за рехабилитация и профилактика на болни от сърдечно-съдови заболявания. В пазвата на планината са скътани красивите горнобански манастир "Св. Св. Кирил и Методий" и владайският манастир "Св. Петка". Поради малките си размери в планината има много пътища и поляни, от които се откриват прекрасни панорами.

Хижа "Бонсови поляни"

Намира се в източния дял на Люлин планина, в м. Бонсови поляни, известна още като м. Калето, на 1000 м н.в. Представлява масивна едноетажна сграда с приземие и капацитет 16 места. Тя е водоснабдена, електрифицирана и се отоплява с електрически печки. Санитарните възли са вътрешни. В приземието на хижата се намират туристическата столова и кухня. Има паркинг.

Изходни места: кв."Горна баня", м. Черния кос - 1 ч. пеша по алея.

Съседни туристически обекти: Горнобанският манастир "Св. Св. Кирил и Методий" - 0.20 ч., владайският манастир "Св. Петка" - 1 ч.

Стопанин: БТС - София.

ЗА ЕТИКА В ПЛАНИНАТА

Таня Миткова: Да си хижар, е призвание

Живеем динамично и ритъмът на големия град ни е обсебил. Имаме дом, но нямаме пространство. Все повече търсим своето "лично убежище", в което да намерим така необходимото ни спокойствие и сигурност след натоварения ден.

По стечение на обстоятелствата аз попаднах на вр. Ботев, поемайки длъжността хижар на едноименния заслон. В началото бях доста уплашена дали ще се справя, защото мъдрите са го казали: "Да си хижар, не е професия, а призвание". Трябва много да обичаш планината, хижата - като свой дом, а туристите - като свои гости. Да ги посрещнеш на вратата с "добре дошли", да им предложиш чаша топъл ароматен чай или кафе, вкусна планинска супа и... внимание. Въпреки че има и такива "туристи", които си мислят, че отиват в петзвезден хотел с баня, ток, телефон и отделна стая. Имах един случай с група от осемнайсет души (с резервация), които капризничеха през цялата вечер. Искаха завеса в спалното помещение (да отделя мъжко от дамско), агрегатът да работи цяла вечер, защото било тъмно.

След като им обясних спокойно какви са правилата на заслона, се учудиха как издържам на тези условия, но въпреки всичко на следващата година много от тази група посетиха заслона отново. Тези и други лоши моменти обаче се забравят на фона на усмихнатите лица и добрите пожелания на истинските планинари. Когато някой турист напише в Книгата за мнения и пожелания, че е горд да ни познава - какво повече му трябва на един хижар? Една туристка, идвайки на заслона, при посрещането попита: "А къде е хижарката?". На нейния въпрос отговорих: "Аз съм, кажете". А тя: "Не съм вярвала, че хижарите са толкова интелигентни хора". Какво ли е очаквала - навъсен, неугледен човек? Не, мили туристи - вярно е, че има хора и хора, но не забравяйте, че в планината всички са равни.

Винаги съм се старала да бъда вежлива с всички. Отзовавала съм се на помощ (според възможностите) и ми е било приятно, когато всичко завършва добре. Апелът ми е: Планинари, пазете планината чиста, пазете хижите, заслоните и инвентара в тях. Всичко това е за нас, хората, за да почиваме активно, да бъдем близо до природата и да осигурим здравословен начин на живот за нас и нашите деца. Планината е магия. Нека тази магия се докосне до всеки от нас.

ДОСТОЕН ЮБИЛЕЙ

На 29 ноември Клубът на туристите ветерани "Любен Брънеков" от гр. Ямбол чества 35 години от учредяването си и 100 години от рождението на своя патрон. Любен Брънеков е автор на девиза на града "Ида от древността, отивам в бъдещето". Той е едно от емблематичните ямболски имена с национално значение, основател и организатор на туристическото движение в региона. Целият му съзнателен живот е посветен на опазване и доразвиване на Алековите завети, на увличане на съгражданите в природосъобразния начин на живот и опазване на богатствата, с които щедро е дарена земята ни. Отбелязвайки 100-годишнината на патрона си и своите юбилейни 35 и отчитайки постигнатото, туристите от Ямбол си обещаха да следват начертаните пътеки и да спазват традициите, завещани от първоучредителите.

В."Ехо" ги поздравява с пожелание за здраве и много успехи по планинските пътеки!

Ползвате ли лунната диета?

Може би сте спазвали фазите на Луната за вашата диета, но сега е 2009 г. и можете да обогатите режима си, като се погрижите за тялото и душата. Ако ви е харесало да спазвате лунния календар досега, значи ще продължите. А ако сега го откривате за себе си, може да опитате дори само веднъж в месеца и после да решите как да я карате. Съветваме ви да не започвате с датата и часовете на пълнолунието, а да изберете някоя друга четвърт на Луната.

Лунният календар не е откритие на цивилизования свят. Той идва от древността, защото може би само по Луната хората, пък и животните са получавали сведения за живота си. Например земеделците са се ориентирали по новолунието кога да садят своята реколта и кога е най-

добре да я прибират. Рибарите имали за ориентир красавицата непрекъснато. Да не говорим за хората, които пътуват през пустинята или в планината.

Какво получават съвременните хора от лунния календар? Много и най-различна информация. Дори кога е най-добре за вашата кожа да предприемете драстични козметични грижи. Или да се подстрижете, без да нарушите ритъма на растежа на косите ви. Дори модерните анестиолози и хирурзи не предприемат сложни операции без "благословията" на фазите на Луната.

Но ние се обръщаме най-вече към лунните дати за здравето и фигурата си. Има ли значение кога ще започнем диетата? Кога има най-голям ефект? И какво сме установили от предишния опит за лунна диета?

Тя се изразява в неприемане на храна за 24 часа, толкова, колкото е времето за лунната диета. Започва се веднага след като е започнало времето и се прекратява поне половин час след срока. През това време се приемат около 2 литра минерална вода, изстискан пресен плодов сок, чай и помалко кафе или какао. Логиката е много проста. Тъй като в организма ни има много вода, добре е да съгласуваме приема на течностите съобразно лунните фази. Така водата оказва влияние върху тонуса, закалява организма и дори повишава самочувствието и желанието да се заемем с отдавна отлагана работа. Може би защото организмът реагира на пречистването от токсини и ненужни вещества, които са задържани в организма.

След 24 часа гладуване:

- Не бързайте да ядете всичко онова, което ви е било забранено.
- Движете се пеша поне 30 минути на ден.
- Пийте поне по 2 л вода.
- Спазвайте класическа диета: без сланини и тлъсто месо, без бял хляб и кифлички.
- Когато се храните вкъщи, задушавайте храните, не ги пържете в тигана. А ако ги печете, още по-добре.
- И никакъв алкохол, дори "една малка ракийка". В екстрени случаи може да си разрешите 1 чаша бяло вино.

Ето и датите на лунната диета:

ДНИ НА ЛУННАТА ДИЕТА

Януари
04.01. 13:56 ч.
11.01. 5:27 ч.
18.01. 4:46 ч.
26.01. 9:56ч.
Февруари
02.02. 1:14
09.02. 16:50
16.02. 23:38
25.02. 3:36

Вашият диетолог:
Наталия Величкова

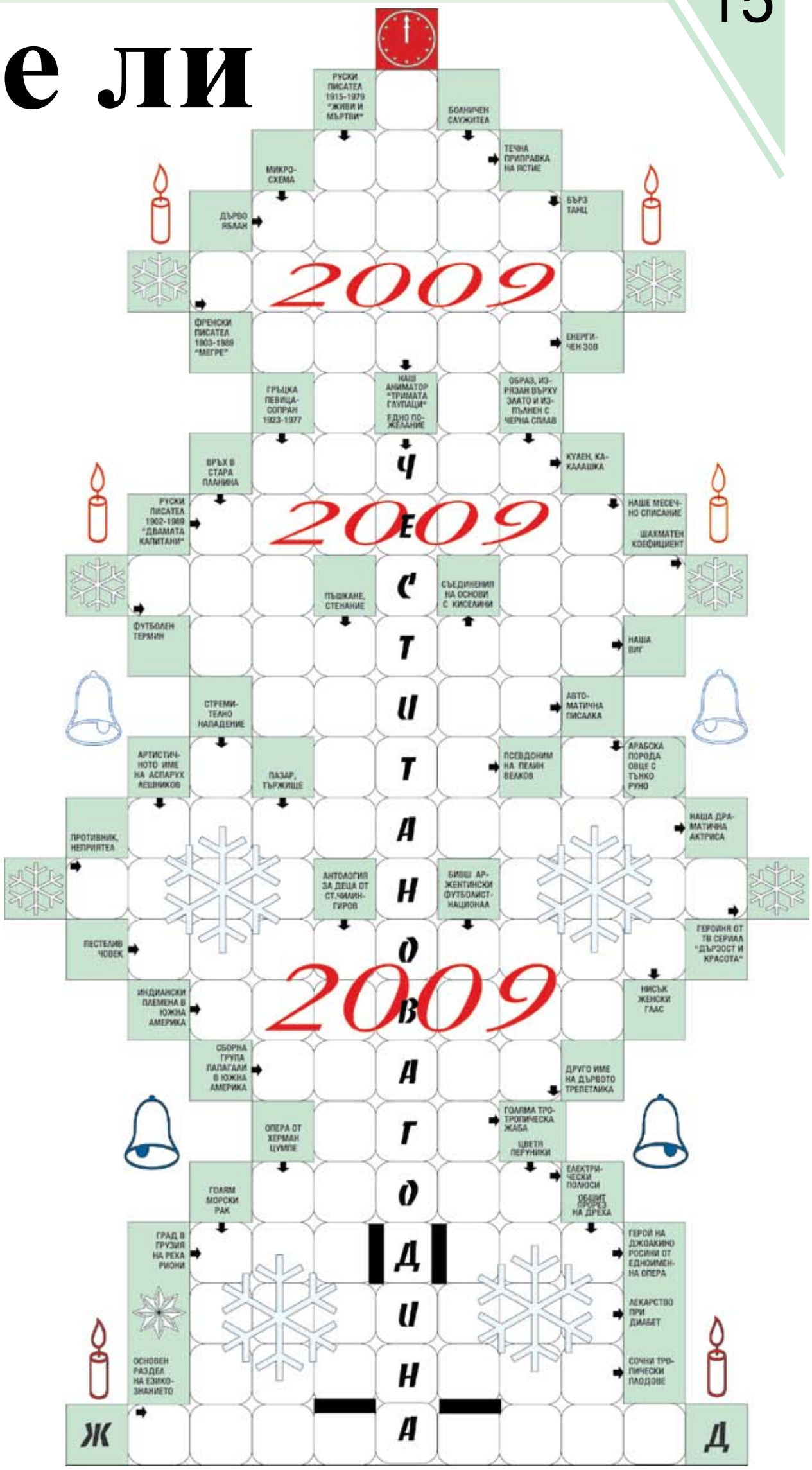

На 28.12.2008г. ни напусна завинаги
АЛЕКСАНДЪР БАКРАЧЕВ

Дългогодишен и всеотдаен радетел на туристическото движение у нас, той работи в БТС от възстановяването му. Деен участник е в основните направления на съюза: хижестроителство и стопанисване, радиоврзки, маркировка, спортни и масови прояви. До края на трудовата си дейност работи в системата на БТС, оставяйки трайни следи и дълбоки спомени в сърцата на всички.

Вечна му памет!
Български туристически съюз.

В САЙТА НА БТС - www.btsbg.org

можете да намерите информация за: стоте национални туристически обекта, телефони и адреси на туристически дружества и хижи; клубове в състава на БТС и федерации; история, цели, нормативна уредба и управленска структура на БТС.

Планинска спасителна служба

www.pss.bgllnk.net

При нещастен случай дежурни телефони:
GSM:088 1470, 02 963 2000, Мобифон:048/1843
За справки или съвети: 088 1471

ОТГОВОРИ НА КРЪСТОСЛОВИЦАТА

ВОДОРАВНО: Сос. Чинар. Симеон (Жорж). Повик. Кочан. Каверин (Бенжамин). Гол. Ето. „Мастило" Стило. Ото.

Атанасова (Софка). Вдар. Сали. Икономист. Аравакин. Арара. Ала. Анодн. Они. Опи („Град Опи"). Мадинин. Ананасин. Граматика.

ОТВЕСНО: Апи. Ком. Атака. Омар. Чин. Казас (Мадрид). Агора. „Анана". Симонов (Константин). Стон. „На Кюнер". Дюнеа (Дюнбо).

ЧЕСТИТА НОВА ГОДИНА. Санитар. Сони. Мараона (Дюеро). Рок. Нивро. Осика. Ирисин. „НЛО". Абаси. Ирик. Ант.

ТУРИСТИЧЕСКИЯТ ВЕСТНИК - Издание на БТС

Издава: Издателска къща „Ехо" ЕООД
Адрес на редакцията:
1000 София, бул. „Васил Левски" № 75, ет. 5, ст. 525
Тел:02/ 93 00 680; Факс: 02/986 22 55 ; **ISSN-0205-0943**
e-mall: eho@btsbg.org ; www.btsbg.org

Срокът за приемане на материали е до 20 число на съответния месец

ГЛАВЕН РЕДАКТОР: Нина Мишкова, Емилия Бахарова – редактор и зав. реклама
РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ: Милен Вълков – председател на СБЖ и член на СЕМ; Ясен Антов – бивш гл. редактор на в. „Ехо"; проф. д-р Витан Влахов – председател на УС на ПСС; инж. Иван Петров – председател на Българската асоциация по картография; доц. Сандю Бешев – алпинист, историк на българския и световния алпинизъм; Георги Кърпачев – председател на Републиканската комисия по маркировка при БТС,
Кънчо Долапчиев – НСА, катедра ТАОС;
Графично оформление и предпечат: Милен Алексиев **Печат:** „Илинден - 2000" ООД.

СКИ-училища, СКИ-лагери

или просто на ПОЧИВКА в планината

Уважаеми читатели,

Любители на планината, любители на ски-спорта, предлагаме ви няколко възможности за вашата зимна почивка.

Учебен център „Мальовица" - намира се в Северозападна Рила, в местността Меча поляна. Разполага с 80 места в стаи с по 4 и 6 легла, всяка със собствен санитарен възел. Има централно отопление, ресторант и дневно барче. На разположение е и ски-гардероб на достъпни цени.

САМО ЗА 240 ЛВ.

Едноседмична почивка с нощувка, храна и ползване на ски-гардероб.

СКИ-училища и СКИ-лагери – 5-дневни

ЦЕНА: 270 ЛВ. Цената включва: храна, нощувка, ползване на ски-гардероб и ски-учител. Децата ползват намаление.

ЦЕНА без ползване на ски-гардероб: **235 лв.**

Витоша - х. "Алеко"; **Рила** - УЦ "Мальовица", х. "Мальовица", х. "Шумнатица", х. "Пионерска", х. "Рилски езера", х. "Хр.Смирненски"

Родопи - х. "Триградски скали", х. "Смолянски езера", х. „Скални мостове", х. "Персенк"; **Пирин** - х. "Яне Сандански", х. "Каменица", х. "Бъндерица", х. "Безбог", х. "Мочарата"; **Стара планина** - х. "Рай", х. "Узана", х. "Незабравка", х. "Ком"

ЗЕЛЕНИ УЧИЛИЩА – 5-дневни

УЦ "Мальовица", х. "Мальовица", х. "Пионерска", к-г "Верила" – Сапарева баня, х. "Бъндерица", Банско, х. "Я.Сандански", х. "Ком", х. "Бузлуджа", х. "Смоленски езера", х. "Триградски скали", х. "Тешел", х-л "Кисловодск" – Велинград, х-л "Хр. Смирненски" – Белмекен, и др.

Цена: 110 лв. /храна, нощувка, застраховка/, допълнително заплащане за транспорт от 20 до 40 лв. в зависимост от обекта.

За контакти и резервации: Инфоцентър – БТС, София, бул. В.Левски 75 / подлез/

02/ 980 12 85, 089/ 66 88 320, 089/ 66 88 319

Материалът изготви: Тони Ушева

ЕХО ДЕСТИНАЦИИ

Приказните замъци на Европа

Замъците съчетават история и архитектура, мит и реалност. Не всички са оцелели до днес и само някои са открити за публика през цялата година. Посетете поне един от изброените и ще бъдете белязани за цял живот.

ЗАМЪК "ПРАГА"

– Прага, Република Чехия Замъкът Прага е започнат през IX век и търпи развитие до XVIII век. Първоначалната крепост постоянно се разраства, докато започва да домакинства на правителствените дела. Две символични събития бележат ежедневната работа на замъка: смяната на караула на всеки час, както и церемонията по издигане на флага по обяд. Обиколката на замъка е организирана с мисъл за чуждестранните туристи: тя се предлага с гид на шест езика.

ЗАМЪКЪТ "САО ЖОРЖЕ"

– Лисабон, Португалия Ако търсите гледка от птичи поглед над Атлантическия океан, мястото, където трябва да отидете, е замъкът "Сао Жорже". Известен като Лисабонски замък, той предлага също и панорамна гледка към столицата на Португалия. Името на замъка се сменя през XIV век, когато крал Сао отсяда там. Замъкът "Сао Жорже" е частично разрушен, след като испанците го завладяват, но в началото на XX век португалското правителство го преоткрива, обявява го за историческа забележителност и го обновява от горе до долу.

"ЕЛ АЛКАЗАР"

– Сеговия, Испания "Ел Алказар" е внушителен замък, поради това че се издига по почти сюрреалистичен начин близо до сърцето на града. Замъкът е потънал в история: Изабела се омъжва за Фердинанд, който на свой ред се отказва от правата си, което води до обединяването на Испания. Днес Ел Алказар безспорно е най-живописната местност в Испания.

ЗАМЪКЪТ "НОЙШБАНЩАЙН"

– Мюнхен, Германия Датиращ от 1869 г., този замък идва от баварското минало и е връщане към средновековния стил в архитектурата. Кулите на крепостта предлагат помпозна гледка към Полът Ривър Георг. Загледайте се и ще забележите, че Спящата красавица на Дисни е „вдъхновена" от замъка Нойшбанщайн. Ноември е подходящо време да го посетите.

"МОН САН МИШЕЛ"

– Нормандия, Франция Мон Сан Мишел се намира на около 155 км от плажовете Ди-дей. Замислен отначало като манастир за поклонници, той се е развивал през годините. Замъкът е кацнал върху каменист отрязък между Нормандия и Британия, високо над залива.

ЗАМЪКЪТ "ЛИНКЪЛН"

– Линкълншиър, Англия Построен в началото на XI век, замъкът "Линкълн" е служил за дом на легендарния Уилям Завоевателя. Впоследствие, от началото на 1787 г. замъкът "Линкълн" е бил затвор за област Линкълншиър, донякъде защото изложението и постройката правят невъзможно бягството на задържаните. Затворът действа близо деветдесет години до 1878.

"ШАТО дьо ШАМБОР"

– Долината на Лоара, Франция Шато дьо Шамбор си остава една от перлите в европейската корона. Построен през 1547 г., замъкът служи за дом на Луи XIV, известен като Кралят Слънце. В допълнение на охолството и декаденса в стила на живот на краля пищният замък вдъхновява автора на пиеси Молиер в една от многобройните му критики. Легендата гласи, че повече от 2500 мъже работили, за да издигнат изумителния замък. Едно посещение там ще ви стъписа с неговите 400 стаи, а играта на криница ще продължи вечно.

ЗАМЪКЪТ "ФРАНКЕНЩАЙН"

– Дармщад, Германия През XVI в. лорд на име Конрад Дипел фон Франкенщайн населявал този легендарен замък. Очевидно лордът продал душата си, за да получи вечен живот. Тъй като той вече не е сред нас, можете да си представите как е заплатил за сделката. След като в началото на XIX в. посетила замъка, Мери Шели е използвала този декор, като вдъхновение за прочутия си роман.

ЗАМЪКЪТ "ГЛАМИС"

– Гламис, Шотландия Много хора са убедени, че това е замъкът, обитаван от най-много духове в Шотландия. Носят се слухове, че много хора са убити тук, включително легендарният Дънкън и крал Малкълм II със славата на Макбет. Къде е Шекспир, когато ти е нужен?